JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

WIZARA YA KILIMO

Idara ya Usalama wa Chakula – Sehemu ya Uratibu wa Mazao na Tahadhari ya Awali

TAARIFA YA TATHMINI YA AWALI YA UZALISHAJI WA MAZAO YA CHAKULA MSIMU 2020/2021 NA UPATIKANAJI WA CHAKULA 2021/2022

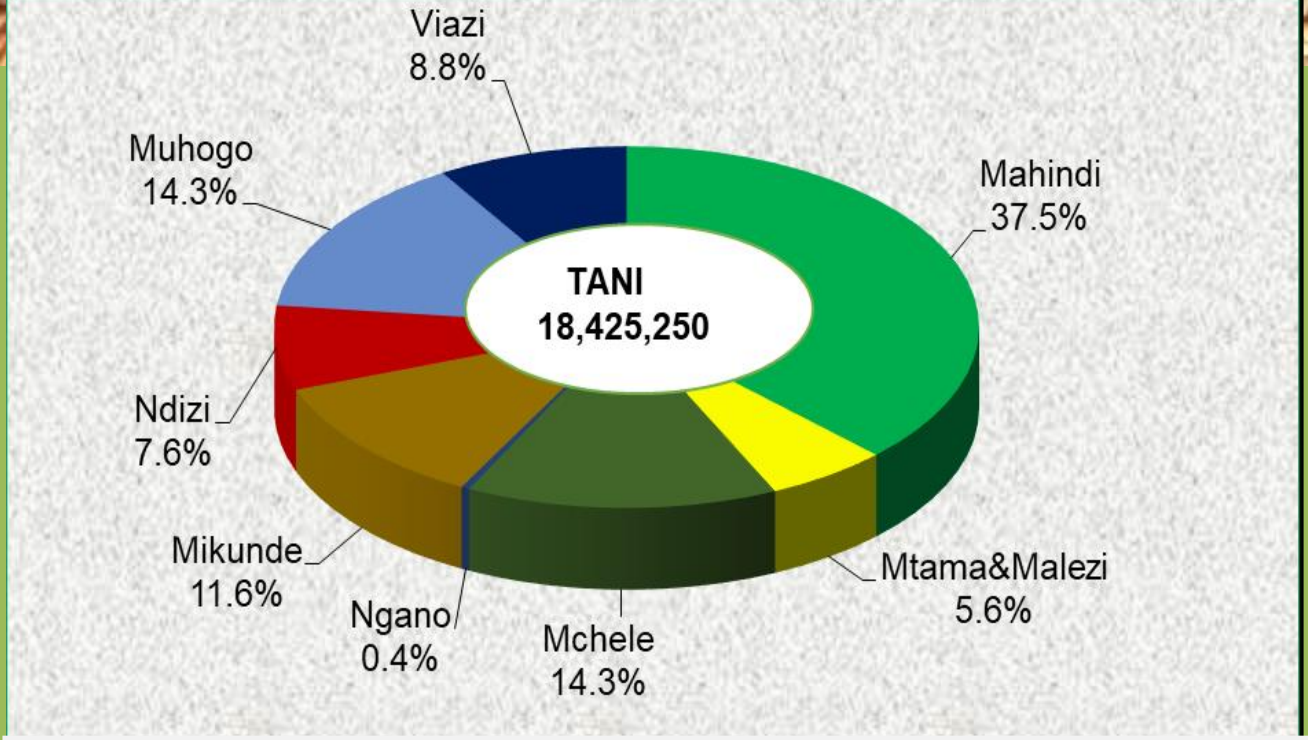

Sehemu ya Uratibu wa Mazao ya Chakula na Tahadhari ya Awali © Julai, 2021

YALIYOMO

YALIYOMO i
ORODHA YA JEDWALI ii
ORODHA YA VIELELEZO ii
VIFUPISHO iii
SURA YA KWANZA 1
1.0 UTANGULIZI 1
SURA YA PILI 3
2.0 LENGO LA TATHMINI 3
2.1 Malengo Mahsusi 3
SURA YA TATU 4
3.0 METHODOLOJIA 4
SURA YA NNE 6
4.0 MATOKEO YA TATHMINI 6
4.1 Mwenendo wa Unyeshaji wa mvua katika Msimu wa Uzalishaji wa Mazao ya Chakula 2020/2021 na Athari zake kwenye Kilimo 6
4.2 Mvua za Vuli, Oktoba – Desemba, 2020 na Mchango wake katika Uzalishaji wa Mazao ya Chakula 6
4.3 Mwenendo wa unyeshaji wa mvua za msimu Novemba, 2020 – Aprili, 2021 7
4.4 Mwenendo wa Unyeshaji wa Mvua za Masika, Machi – Mei, 2021 9
4.5 Ulinganifu wa unyeshaji mvua Msimu wa 2020/2021 na 2019/2020: 10
4.6 Uzalishaji wa Mazao ya Chakula 11
4.7 Mahitaji ya chakula kwa Mwaka 2021/2022 Ikilinganishwa na Uzalishaji 12
4.8 Mchango wa Uzalishaji wa Mazao ya Chakula 15
4.9 Mtiririko wa viwango vya *SSR* 15
4.10 Hali ya Uzalishaji wa Mazao ya Chakula na Viwango vya Uwiano (SSR) Kimkoa 16
4.11 Maeneo yenye Dalili za kuwa na Upungufu wa Chakula Nchini 18
SURA YA TANO 19
5.0 MWENENDO WA BEI KWA BAADHI YA MAZAO YA CHAKULA HADI KUFIKIA TAREHE 31 MEI, 2021 19
SURA YA SITA 21

6.0 ATHARI ZA UGONJWA WA VIRUSI VYA KORONA (UVIKO-19) KATIKA UZALISHAJI WA MAZAO YA CHAKULA 21
SURA YA SABA 22
7.0 CHANGAMOTO 22
SURA YA NANE 23
8.0 HITIMISHO NA USHAURI 23
VIAMBATISHO 25
Kiambatisho Na:1a. Tathmini ya Awali ya Uzalishaji (Tani) Mazao ya Nafaka Kimkoa kwa Msimu wa 2020/2021 kufikia tarehe 31 Mei, 2021 25
Kiambatisho Na:1b. Tathmini ya Awali ya Uzalishaji (Tani) Mazao ya Yasiyonafaka Kimkoa kwa Msimu wa 2020/2021 kufikia tarehe 31 Mei,2021 26
Kiambatisho Na:2. Kiwango cha mvua na mtawanyiko wake kwa kila mwezi katika msimu wa mvua 2020/2021. 27
Kiambatisho Na:3. Kiwango cha Uwiano wa Uzalishaji na Mahitaji ya Chakula (SSR) Msimu wa 2020/2021 30

ORODHA YA JEDWALI

Jedwali Na: 1. Matarajio ya Uzalishaji wa Mazao ya Chakula Kimkoa 12
Jedwali Na: 2. Uzalishaji mazao ya Chakula kwa Msimu wa 2020/2021 Zao kwa zao na Mahitaji ya Chakula kwa Mwaka 2021/2022 (Tani) Kwa Mlinganisho 13
Jedwali Na: 3. Uwiano wa Uzalishaji na Mahitaji ya Mazao ya Chakula kwa Mwaka 2020/2021 17
Jedwali Na: 4. Halmashauri zenye Maeneo yenye Dalili ya Upungufu wa Chakula kwa Mwaka 2021/2022 18

ORODHA YA VIELELEZO

Kielelezo Na: 1. Viwango vya Unyeshaji mvua na Mtawanyiko wake kwa Kipindi cha Kuanzia Tarehe 1 Oktoba – 31 Desemba, 2020 7
Kielelezo Na: 2. Viwango vya unyeshaji mvua na mtawanyiko wake kwa kipindi cha kuanzia Tarehe 1 Novemba, 2020 – 30 Aprili, 2021 8
Kielelezo Na: 3. Viwango vya unyeshaji mvua na mtawanyiko wake kwa kipindi cha kuanzia Tarehe 1 Machi – 31 Mei, 2021. 9
Kielelezo Na: 4. Ulinganifu wa Viwango vya unyeshaji mvua (Anomalia) na mtawanyiko wake kwa kipindi cha kuanzia Tarehe Septemba 1, 2020 – Mei 31, 2021 na kuanzia Tarehe Septemba 1, 2019 – Mei 31, 2020. 10
Kielelezo Na: 5. Asilimia ya uzalishaji ya mazao makuu ya chakula nchini 15
Kielelezo Na: 6. Mtiririko wa Uwiano wa Uzalishaji na Mahitaji (SSR) Kuanzia Mwaka 2002/2003 hadi 2021/2022 16
Kielelezo Na: 7. Mwenendo wa bei za mahindi, mchele na maharage kwa gunia la kilo 100 (Juni 2019-Mei 2021) 19

VIFUPISHO

ARDS:	Agriculture Routine System
CMEWs:	Crop Monitoring and Early Warning System
CPB:	Cereal and other Produce Board
HYC:	Hali ya Chakula
M&E:	Monitoring and Evaluation
NFRA:	National Food Reserve Authority
SSR:	Self Sufficiency Ratio
TMA:	Tanzania Meterogical Authority
UVIKO-19:	Ugonjwa wa Virusi vya Korona

SURA YA KWANZA

1.0 UTANGULIZI

Tathmini ya Uzalishaji wa Mazao ya Chakula na Upatikanaji wa Chakula nchini ni ya muhimu katika kupata taarifa ya uzalishaji wa mazao ya chakula na upatikanaji wa chakula nchini. Tathmini hizi huiwezesha Serikali kuchukua maamuzi stahiki katika utekelezaji wa jukumu la hali endelevu ya utengamano wa usalama wa chakula na lishe nchini kwa wakati wote. Tathmini hii hufanyika mara mbili katika msimu wa uzalishaji (Tathmini ya Awali na ya Mwisho). Tathmini ya Awali hufanyika kila mwaka mwezi Mei/Juni na Tathmini ya Mwisho mwezi Novemba/Desemba.

Tathmini hizo huratibiwa na Idara ya Usalama wa Chakula Sehemu ya Uratibu wa Mazao na Tahadhari ya Awali. Sehemu hii hufanya shughuli za ufuatiliaji na ukusanyaji wa takwimu na taarifa mbalimbali zinazohusiana na Usalama wa Chakula nchini. Takwimu na taarifa hizo ni pamoja na: - hali ya unyeshaji wa mvua, ukuaji wa mazao mashambani, athari katika ukuaji wa mazao zinazoweza kusababishwa na visumbufu, mwenendo wa bei na upatikanaji wa chakula sokoni, hali ya biashara ya mazao ya chakula (export & import) na akiba ya mazao (stocks). Takwimu za uzalishaji wa mazao ya chakula hukusanywa kwa kutumia Mfumo wa Uratibu wa Mazao na Tahadhari ya Awali (Crop Monitoring and Early Warning System – CMEWs) sambamba na Mfumo wa Ukusanyaji na Utoaji wa Taarifa na Takwimu za Sekta ya Kilimo nchini (Agriculture Routine Data System - ARDS) ambapo nyenzo (tools) mbalimbali hutumika katika ukusanyaji wa takwimu na taarifa hizo.

Katika tathmini hizo, mazao makuu ya chakula yanayoratibiwa kwa sasa ni mahindi, mpunga, mtama, uwele, ulezi, ngano, ndizi, muhogo, viazi vitamu, viazi mviringo, maharage, soya, mbaazi, kunde, choroko, karanga, njegere na njugumawe. Katika msimu wa 2020/2021 mazao haya yamelimwa katika eneo la ukubwa wa hekta 10,264,339 kati ya takriban hekta 44,000,000 zinazofaa kwa kilimo Tanzania Bara.
Katika kipindi cha mwezi Juni 2021, timu ya wataalam wa Idara ya Usalama wa Chakula kwa kushirikiana na Idara ya Sera na Mipango - Sehemu ya Uratibu na

Tathmini (M&E) Wizara ya Kilimo, Ofisi ya Rais – Ikulu, Ofisi ya Rais –TAMISEMI, Ofisi ya Waziri Mkuu na Ofisi ya Taifa ya Takwimu ilifanya Tathmini ya Awali ya Uzalishaji wa Mazao ya Chakula kwa msimu wa 2020/2021[1]. Katika tathmini hiyo, takwimu na taarifa mbalimbali za uzalishaji, upatikanaji wa mazao makuu ya chakula na mwenendo wa unyeshaji mvua kutoka Halmashauri zote za Tanzania Bara zilikusanywa na kufanyiwa uchambuzi wa kina na kutolewa taarifa.

[1] *Hapa nchini, msimu wa uzalishaji huanza kuhesabiwa kuanzia katikati ya mwezi Septemba ya mwaka husika hadi katikati ya mwezi Agosti ya mwaka unaofuata (Mfano Septemba, 2020 hadi Agosti, 2021), Aidha, kila msimu hupata unyeshaji wa mvua kama inavyoonesha yaani mvua za **Vuli** –Septemba-Desemba, **Msimu** –Desemba-Mei, na **Masika**-Machi –Mei.*

SURA YA PILI

2.0 LENGO LA TATHMINI

Lengo kuu ni kupata takwimu na taarifa za hali ya uzalishaji wa mazao ya chakula inayotarajiwa katika msimu wa 2020/2021 na upatikanaji wa chakula nchini kwa mwaka 2021/2022 ili kuiwezesha Serikali na wadau wa masuala ya usalama wa chakula kuchukua maamuzi stahiki katika utekelezaji wa jukumu la hali endelevu ya utengamano wa usalama wa chakula na lishe nchini.

2.1 Malengo Mahsusi

Malengo mahsusi ni pamoja na;

1. Kukusanya takwimu za malengo ya uzalishaji wa mazao ya chakula kwa msimu wa 2020/2021 na utekelezaji wake kufikia Mei 31, 2021 ;
2. Kukusanya takwimu na taarifa za visumbufu na mwenendo wa unyeshaji wa mvua katika maeneo ya uzalishaji wa mazao ya chakula;
3. Kukusanya na kufuatilia taarifa za mwenendo wa bei za mazao ya chakula na mifugo, hali ya maji na malisho na upatikanaji wa chakula katika Halmashauri zote Tanzania bara ;na
4. Kufuatilia na kukusanya takwimu na taarifa za akiba ya mazao ya chakula katika maghala ya wafanya biashara na wakulima.

SURA YA TATU

3.0 METHODOLOJIA

Tathmini hii ilihusisha jumla ya timu 9 za Wataalam ambapo takwimu na taarifa mbalimbali za uzalishaji wa mazao ya chakula zilikusanywa katika Halmashauri 184 katika Mikoa 26 ya Tanzania Bara. Takwimu na taarifa hizo zilikusanywa kwa kutumia mfumo wa CMEWs na ARDS.

Timu hizo zilirejea na kuhakiki takwimu na taarifa mbalimbali za uzalishaji wa mazao ya chakula katika msimu wa 2020/2021. Aidha, timu ya wataalam walikutana Mkoani Morogoro kuendelea na kazi ya kuchambua, kuchakata na kuandaa taarifa ya awali ya uzalishaji wa mazao ya chakula katika msimu wa 2020/2021 na matarajio ya upatikanaji wa chakula kwa mwaka 2021/2022. Katika uchambuzi na uchakataji wa takwimu, vigezo vifuatavyo vilizingatiwa: -

1. **Kigezo cha Upimaji wa Kiwango cha Uwiano wa Uzalishaji na Mahitaji ya Chakula (Self Sufficiency Ratio – SSR):** Kigezo hiki hukokotolewa kwa kulinganisha uzalishaji na mahitaji (kutafsiriwa kwa kuzingatia asilimia - %) , ambapo Kiwango cha asilimia **0 - 99** inaashiria **Upungufu wa chakula**; asilimia **100 – 119** inaashiria **Utoshelevu wa chakula** na asilimia **120** na zaidi inaashiria **Ziada ya chakula**;

2. **Ukokotoaji wa Mahitaji ya Chakula:** Mahitaji ya chakula kwa mwaka hukokotolewa kwa kuzingatia idadi ya watu kwa mwaka wa chakula[2] (mid-year population),[3] mahitaji ya chakula (food consumption requirement) na mahitaji mengine yasiyokuwa ya chakula cha binadamu (non-food requirement) kama vile mbegu, chakula cha mifugo, biashara na upotevu wa mazao ambayo ni sehemu ya asilimia ya chakula kilichozalishwa; na

[2] *Hapa nchini, mwaka wa chakula huanzia tarehe 1 Juni hadi tarehe 31 Mei ya mwaka unaofuata, mfano Juni, 2021 hadi tarehe 31 Mei, 2022 kwa msimu wa uzalishaji 2020/2021.*

[3] *'Mid-Year Population' ni Idadi ya watu watakao kuwepo katikati ya mwaka husika wa chakula. Hii hukokotolewa kwa kutumia viwango vya ukuaji wa idadi ya watu (population growth rate) kulingana na Sensa ya idadi ya watu inayotolewa na NBS*.

3. **Ukokotoaji wa Ziada/Upungufu:** Ziada au uhaba hukokotolewa kutokana na uzalishaji wa msimu husika baada ya *kutoa* mahitaji ya chakula ya mwaka husika (Production less Requirement) ambapo jibu linaweza kuwa chanya (+) inayoashiria **ziada** au hasi (-) inayoashiria **upungufu** kulingana na uzalishaji ulivyokuwa na;

4. **Athari za visumbufu** vya mazao na mwenendo wa unyeshaji wa mvua katika msimu husika.

SURA YA NNE

4.0 MATOKEO YA TATHMINI

Matokeo ya tathmini hii ya awali yanaonesha kuwa, hali tarajiwa ya upatikanaji wa chakula kwa mwaka 2021/2022 itaendelea kutengamaa kutokana na uzalishaji wa kuridhisha wa mazao ya chakula katika mikoa yote ya Tanzania Bara. Aidha, kutokana na sababu mbalimbali zilizoleta athari katika baadhi ya mazao hususan nafaka, uzalishaji huu unatarajiwa kushuka kidogo ikilinganishwa na msimu wa 2019/2020.

4.1 Mwenendo wa Unyeshaji wa mvua katika Msimu wa Uzalishaji wa Mazao ya Chakula 2020/2021 na Athari zake kwenye Kilimo

Uzalishaji wa mazao ya kilimo hutegemea kwa kiasi kikubwa unyeshaji wa mvua za kutosha na mtawanyiko wa kuridhisha. Unyeshaji wa mvua hapa nchini umegawanyika katika sehemu mbili, ambapo kuna maeneo yanayopata msimu mmoja wa mvua kwa mwaka (Msimu) na maeneo yanayopata misimu miwili ya mvua kwa mwaka (Vuli na Masika).

4.2 Mvua za Vuli, Oktoba – Desemba, 2020 na Mchango wake katika Uzalishaji wa Mazao ya Chakula

Katika msimu wa mvua za Vuli 2020/2021, mvua zilianza mapema mwezi Septemba katika maeneo ya mikoa ya Mara na Kagera, na kutawanyika katika maeneo mengine ya Kanda ya Ziwa Viktoria pamoja na maeneo machache ya mikoa ya Pwani na Dar es Salaam katika kipindi cha mwezi Oktoba. Mvua hizi ziliendelea kunyesha kwa kiwango cha juu ya wastani katika maeneo mengi hasa ya Kanda ya Ziwa Viktoria.

Katika maeneo mengine ya Pwani ya Kaskazini na Kanda ya Kaskazini Mashariki, mvua zilichelewa kuanza (zilianza mwezi Novemba, 2020) na ziliendelea kwa mtawanyiko hafifu. Mvua hizi ziliendelea kunyesha hadi katika kipindi cha mwezi Januari, 2021 na hivyo kuisha nje ya msimu. Hali hii ilisababisha athari kidogo kwenye mazao yaliyokuwa yamekomaa katika baadhi ya maeneo. Hata hivyo, uzalishaji wa mazao kwa ujumla ulikuwa mzuri **Kielelezo Na. 1.**

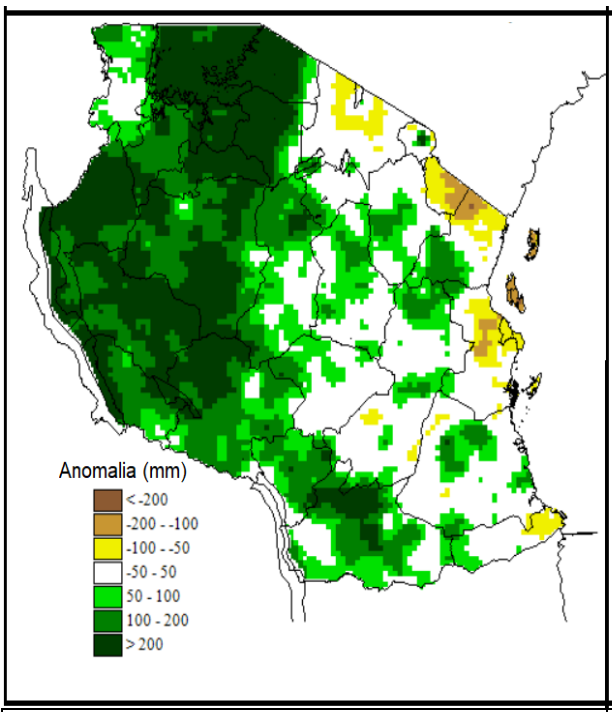

Tofauti ya mvua (mm) iliyonyesha kwenye kipindi cha msimu wa Vuli, 2020 ikilinganishwa na wastani

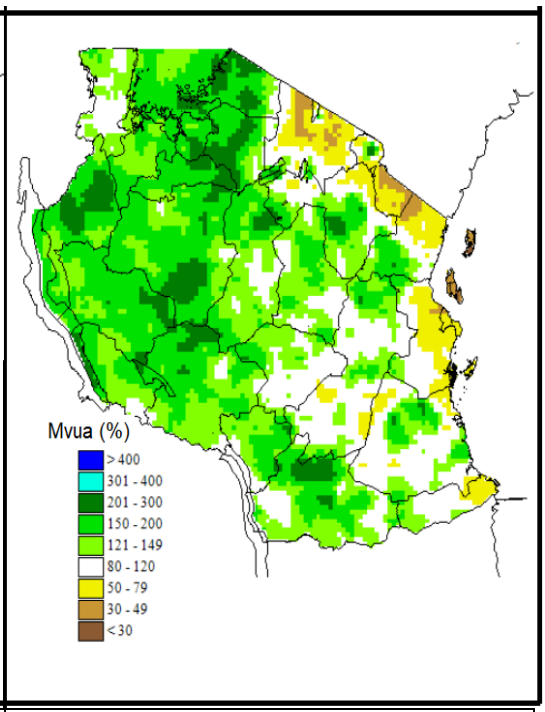

Asilimia ya unyeshaji mvua za Vuli, 2020 (wastani ni 75 – 125%)

Kielelezo Na: 1. Viwango vya Unyeshaji mvua na Mtawanyiko wake kwa Kipindi cha Kuanzia Tarehe 1 Oktoba – 31 Desemba, 2020
Chanzo: *TMA, GeoWRSI 2020*

[4]***Anomalia***

4.3 Mwenendo wa unyeshaji wa mvua za msimu Novemba, 2020 – Aprili, 2021

Mvua za Msimu zilianza kwa wakati katika wiki ya pili ya mwezi Novemba, 2020 katika maeneo mengi yanayopata mvua hizo isipokuwa maeneo ya mikoa ya Dodoma, Iringa, Njombe, Ruvuma, Mtwara, Lindi na Morogoro-kusini. Katika maeneo hayo, mvua zilianza kati ya wiki ya pili na wiki ya tatu ya mwezi Desemba, 2020. Ziliendelea vizuri katika miezi ya Januari na Februari, 2021 katika maeneo yote. Kipindi cha Mwezi Machi, 2021 kilitawaliwa na vipindi vya ukosefu wa mvua (prolonged dry spells) katika maeneo mengi isipokuwa kusini mwa nchi. Mvua hizi ziliwahi kuisha mapema zaidi katika wiki ya kwanza ya mwezi Aprili, 2021 katika maeneo ya mkoa wa Ruvuma na maeneo ya kanda ya kati. Maeneo mengine

[4] *Anomalia: Kiwango cha wa unyeshaji mvua mwenendo wa kawaida*

yaliyosalia, mvua hizo ziliendelea mpaka kufikia wiki ya kwanza ya mwezi Mei, 2021.

Aidha, mvua chache zilinyesha katika maeneo ya magharibi na kusini mwa mkoa wa Morogoro katika wiki ya kwanza ya mwezi Mei, 2021 na maeneo ya Pwani ya kusini katika wiki ya mwisho ya mwezi Mei, 2021. Mvua hizi zimechangia uharibifu kiasi wa mazao yaliyokuwa yamefikia hatua ya kukomaa na pia menejimenti ya ukaushaji wa mazao yaliyokuwa yanavunwa. Hata hivyo, kwa ujumla mvua za wastani hadi juu ya wastani zilinyesha katika maeneo yote yanayopata mvua za Msimu, lakini mtawanyiko wake haukuwa mzuri katika baadhi ya maeneo na hivyo kupunguza tija ya uzalishaji katika maeneo mengi yanayopata mvua hizo za Msimu hasa kwa mazao ya nafaka **Kielelezo Na. 2.**

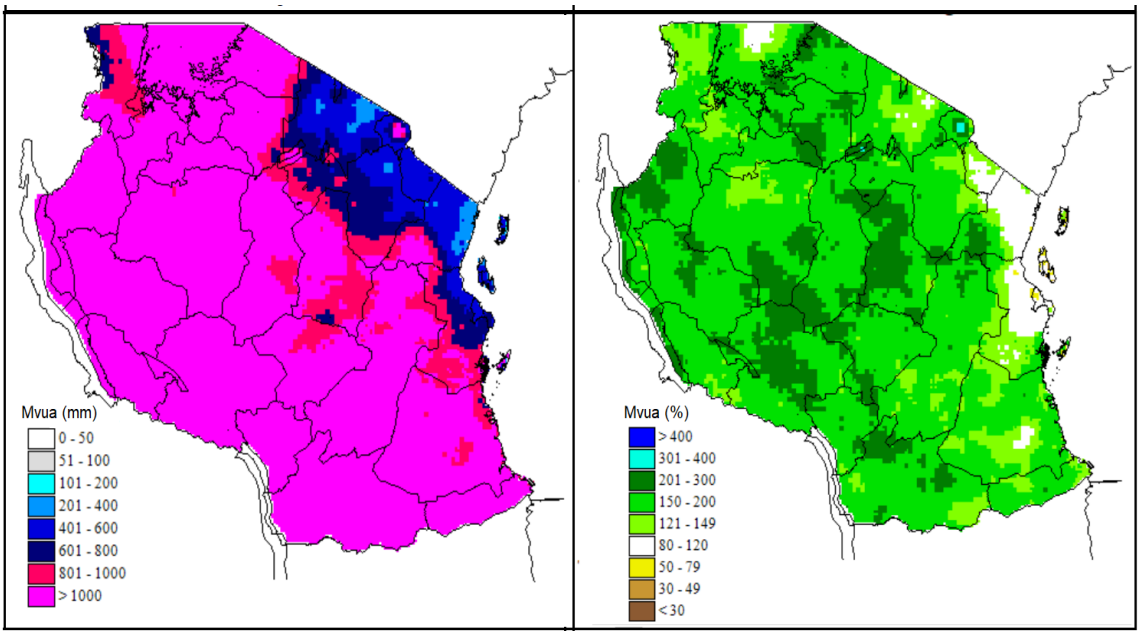

Chanzo: *TMA, GeoWRSI 2021*

Kiasi cha mvua (mm) iliyonyesha kwenye kipindi cha Msimu Novemba, 2020 – Aprili, 2021	Asilimia ya unyeshaji mvua za Msimu Novemba, 2020 – Aprili, 2021 (wastani ni 75 – 125%)

Kielelezo Na: 2. Viwango vya unyeshaji mvua na mtawanyiko wake kwa kipindi cha kuanzia Tarehe 1 Novemba, 2020 – 30 Aprili, 2021

4.4 Mwenendo wa Unyeshaji wa Mvua za Masika, Machi – Mei, 2021

Kwa mwaka 2021, mvua za Masika zilichelewa sana kuanza. Mvua hizo zilianza katika wiki ya nne katika maeneo machache badala ya wiki ya pili ya mwezi Machi kama ilivyokawaida na kuendelea kwa wingi katika mwezi Aprili. Hata hivyo, mvua hizo hazikuwa na mtawanyiko mzuri kimaeneo (spatial distribution) na kwa kipindi cha unyeshaji (temporal distribution). Aidha, mvua hizo ziliwahi kuisha katika baadhi ya maeneo na kusababisha mazao kukosa unyevunyevu wa kutosha hasa mazao ya mahindi na mpunga. Hata hivyo, uchache wa mvua hizi uliwezesha mazao ya mizizi kustawi vizuri na hivyo kuongeza uzalishaji wa mazao hayo.

Kwa ujumla, mvua zilikuwa za wastani hadi juu ya wastani katika maeneo mengi isipokuwa maeneo ya mkoa wa Tanga na kaskazini mwa mkoa wa Pwani na hivyo kusababisha uzalishaji wa mazao kiujumla kuwa wa wastani **Kielelezo Na.3.**

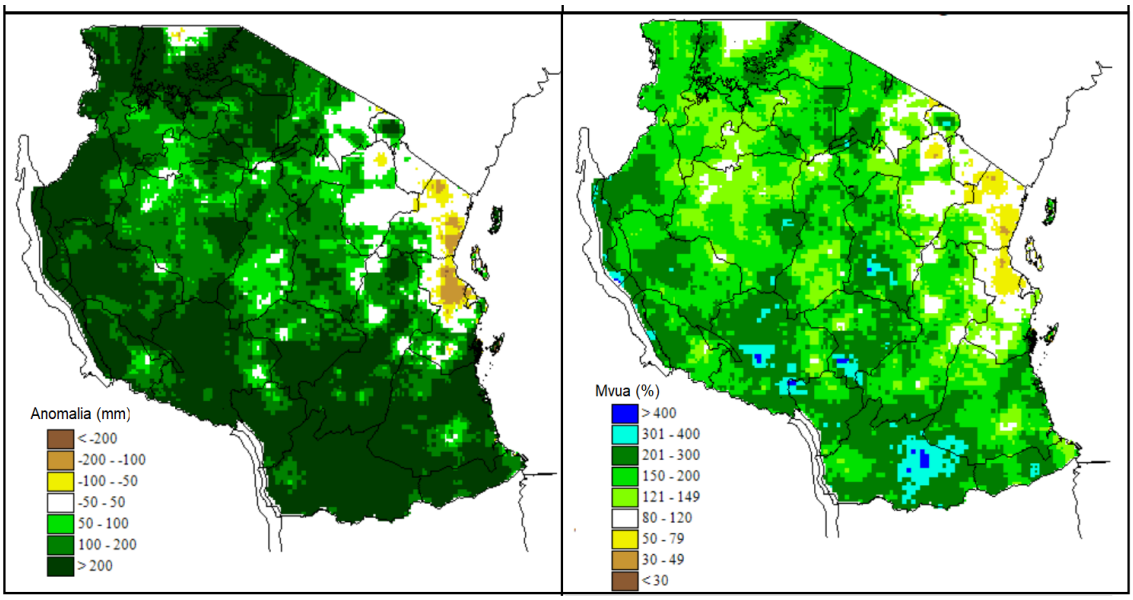

Chanzo: *TMA, GeoWRSI 2021*

Tofauti ya mvua (mm) iliyonyesha kwenye kipindi cha msimu wa Masika, 2021 ikilinganishwa na wastani	Asilimia ya unyeshaji mvua za Masika, 2021 (wastani ni 75 – 125%)

Kielelezo Na: 3. Viwango vya unyeshaji mvua na mtawanyiko wake kwa kipindi cha kuanzia Tarehe 1 Machi – 31 Mei, 2021.

4.5 Ulinganifu wa Unyeshaji mvua Msimu wa 2020/2021 na 2019/2020:

Mvua katika msimu wa 2020/2021 ilinyesha katika kiwango cha wastani hadi juu ya wastani kama ilivyokuwa katika msimu uliopita wa 2019/2020 katika maeneo mengi ya nchi. Hata hivyo, katika msimu wa 2020/2021 mvua ilinyesha kwa kiwango pungufu ikilinganishwa na msimu wa 2019/2020. Aidha, Maeneo machache ya Kaskazini hasa mikoa ya Kilimanjaro, Tanga, Dar es Salaam na kaskazini mwa mkoa wa Pwani mvua zimenyesha kwa kiwango cha wastani hadi chini ya wastani, hali hii ni pungufu zaidi ikilinganishwa na msimu uliopita **Kielelezo Na. 4 na Kiambatisho Na. 2.**

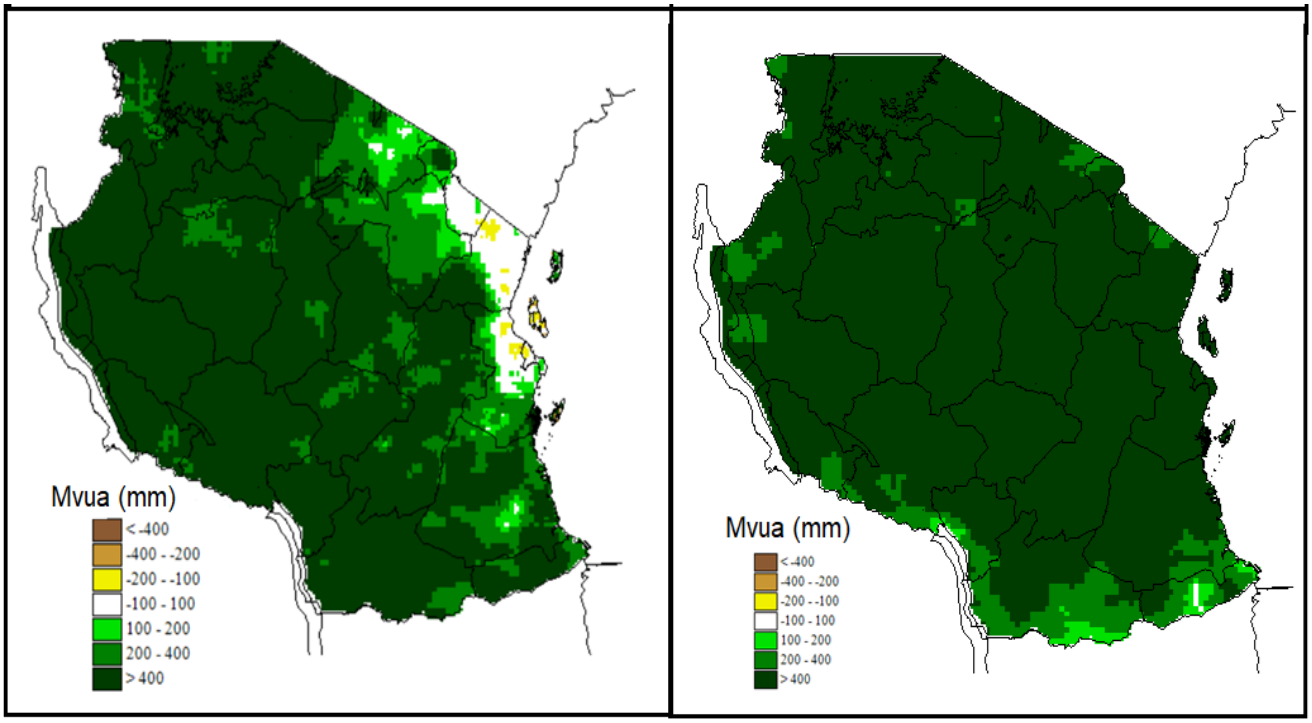

Chanzo: *TMA, GeoWRSI 2021 & 2020 Mtawalia*

Tofauti ya mvua (mm) iliyonyesha kwenye kipindi cha msimu wa Kilimo kuanzia Septemba 1, 2020 – Mei 31, 2021 ikilinganishwa na wastani	Tofauti ya mvua (mm) iliyonyesha kwenye kipindi cha msimu wa Kilimo kuanzia Septemba 1, 2019 – Mei 31, 2020 ikilinganishwa na wastani

Kielelezo Na: 4. Ulinganifu wa Viwango vya unyeshaji mvua (Anomalia) na mtawanyiko wake kwa kipindi cha kuanzia Tarehe Septemba 1, 2020 – Mei 31, 2021 na kuanzia Tarehe 1 Septemba, 2019 – 31 Mei, 2020.

4.6 Uzalishaji wa Mazao ya Chakula

Tathmini ya Awali ya hali ya Uzalishaji wa Mazao ya Chakula Msimu wa 2020/2021 na Upatikanaji wa Chakula kwa Mwaka 2021/2022 imeonesha kuwa, hali ya uzalishaji wa chakula inatarajiwa kufikia kiasi cha **tani 18,425,250** kwa mlinganisho wa nafaka (Grain Equivalent). Ikilinganishwa na tan**i 18,196,733** msimu wa **2019/2020** uzalishaji huu umeongezeka kwa kiasi cha tani **228,517** sawa na **asilimia 1.3.** Kwa msimu wa uzalishaji wa 2020/2021, uzalishaji wa mazao ya nafaka unatarajiwa kufikia **tani 10,639,990.** Uzalishaji huu umepungua kwa **tani 229,606** sawa na **asilimia 2.1** ikilinganishwa na uzalishaji wa tani **10,869,596** kwa msimu wa 2019/2020.

Aidha, kwa mazao yasiyo nafaka uzalishaji unatarajiwa kufikia **tani 7,785,260.** Ikilinganishwa na uzalishaji wa tani **7,327, 137** msimu wa 2019/2020**,** uzalishaji huu umeongezeka kwa **tani 458,123** sawa na ongezeko la **asilimia 6.2**.

Uzalishaji wa mahindi unatarajiwa kufikia kiasi cha tani **6,908,318** ikilinganishwa na tani **6,711,002** za uzalishaji msimu wa 2019/2020. Uzalishaji wa mchele unatarajiwa kufikia kiasi cha tani**, 2,629, 519** ikilinganishwa na tani **3,038,080** kwa msimu wa 2019/2020. Uzalishaji wa mahindi umeongezeka kwa **tani 197,316** na mchele umepungua kwa tani **408,561** sawa na **asilimia 3.0** na **13.5** mtawalia. Uzalishaji wa mazao ya chakula kwa kuzingatia mkoa ulioongoza katika uzalishaji wa mazao hayo ni kama inavyoonekana katika **Jedwali Na.1.**

Jedwali Na: 1. Matarajio ya Uzalishaji wa Mazao ya Chakula Kimkoa

	Mkoa	Matarajio ya Mazao ya Nafaka (Tani)		Mkoa	Matarajio ya Mazao yasiyo Nafaka (Tani)		Mkoa	Matarajio ya Mavuno Yote (Tani)		Mkoa
		Eneo (Hekta)	Mavuno (Tani)		Eneo (Hekta)	Mavuno (Tani)		Eneo (Hekta)	Mavuno (Tani)	
1	Ruvuma	352,796	998,550	Kagera	364,220	972,960	Ruvuma	509,976	1,341,740	Ruvuma
2	Mbeya	303,434	865,715	Kigoma	350,816	693,780	Mbeya	452,090	1,253,699	Mbeya
3	Morogoro	410,843	770,966	Mwanza	244,547	550,806	Kigoma	599,633	1,215,621	Kigoma
4	Rukwa	329,706	768,033	Mbeya	148,656	387,985	Kagera	489,866	1,139,154	Kagera
5	Songwe	255,162	595,429	Tanga	283,096	385,144	Rukwa	514,207	1,041,067	Rukwa
6	Tabora	337,520	573,624	Mara	130,175	371,093	Mwanza	482,779	978,820	Mwanza
7	Kigoma	248,817	521,841	Ruvuma	157,180	343,190	Morogoro	510,529	973,508	Morogoro
8	Manyara	302,889	514,471	Geita	231,561	340,944	Tabora	598,952	892,093	Tabora
9	Dodoma	423,517	455,012	Mtwara	200,227	323,845	Songwe	394,432	843,847	Songwe
10	Mwanza	238,232	428,014	Tabora	261,432	318,469	Tanga	571,407	741,809	Tanga
11	Simiyu	309,655	396,602	Kilimanjaro	117,755	300,237	Dodoma	604,175	715,512	Dodoma
12	Arusha	207,728	361,570	Rukwa	184,500	273,033	Geita	445,974	699,841	Geita
13	Singida	313,055	360,965	Dodoma	180,658	260,499	Manyara	443,849	655,780	Manyara
14	Geita	214,413	358,897	Arusha	113,510	253,675	Mara	293,094	628,399	Mara
15	Tanga	288,311	356,666	Pwani	80,028	248,513	Arusha	321,238	615,245	Arusha
16	Shinyanga	246,209	356,427	Songwe	139,270	248,418	Simiyu	517,353	585,422	Simiyu
17	Iringa	160,427	322,132	Morogoro	99,686	202,542	Kilimanjaro	241,858	569,184	Kilimanjaro
18	Njombe	143,195	280,960	Shinyanga	181,882	189,499	Shinyanga	428,090	545,926	Shinyanga
19	Kilimanjaro	124,103	268,947	Simiyu	207,699	188,820	Singida	398,457	523,665	Singida
20	Katavi	132,452	268,286	Njombe	115,818	175,863	Iringa	261,667	471,490	Iringa
21	Mara	162,919	257,306	Katavi	78,684	165,541	Njombe	259,013	456,824	Njombe
22	Kagera	125,646	166,194	Singida	85,402	162,700	Katavi	211,136	433,827	Katavi
23	Lindi	143,240	156,983	Iringa	101,240	149,358	Mtwara	297,546	417,908	Mtwara
24	Pwani	110,052	151,553	Manyara	140,960	141,308	Pwani	190,080	400,066	Pwani
25	Mtwara	97,319	94,063	Lindi	80,197	128,185	Lindi	223,437	285,168	Lindi
26	Dar es Salaam	926	818	Dar es Salaam	2,573	8,852	Dar es Salaam	3,499	9,670	Dar es Salaam
	Jumla	**5,982,567**	**10,639,990**	**Jumla**	**4,239,083**	**7,785,260**	**Jumla**	**10,264,339**	**18,425,250**	**Jumla**

Chanzo: *Tathmini ya HYC 2020/2021*

4.7 Mahitaji ya chakula kwa Mwaka 2021/2022 Ikilinganishwa na Uzalishaji

Mahitaji ya chakula kwa mwaka 2021/2022 ni kiasi cha **tani 14,796, 751** ambapo **tani 9,417,888** ni za mazao ya nafaka na **tani 5,378,864** ni mazao yasiyo nafaka**.** Kutokana na mahitaji haya yakilinganishwa na uzalishaji, nchi inategemewa kuwa na ziada ya **tani 3,628,499** za chakula ambapo tani **1,222,103** ni mazao ya nafaka na **tani 2,406,396** ni mazao yasiyo nafaka. Aidha, mahitaji ya mahindi ni kiasi cha **tani 5,956,814**, ikilinganishwa na uzalishaji, nchi inatarajiwa kuwa na ziada ya **tani 951,504** za mahindi.

Mahitaji ya mchele ni tani **1,091,778**, kiasi hiki kikilinganishwa na uzalishaji, nchi itakuwa na ziada ya tani **1,537,741.** Kulingana na uzalishaji unaotarajiwa, nchi itaendelea kuwa na utengamano wa usalama wa chakula, ambapo uwepo na upatikanaji wa chakula nchini utaendelea kuwa wa kuridhisha **Jedwali Na. 2.**

Jedwali Na: 2. Uzalishaji mazao ya Chakula kwa Msimu wa 2020/2021 Zao kwa zao na Mahitaji ya Chakula kwa Mwaka 2021/2022 (Tani) Kwa Mlinganisho wa Nafaka (*Grain Equivalent*).

Nafaka	Mahindi	Mtama&Malezi	Mchele	Ngano	Nafaka
Uzalishaji	6,908,318	1,031,865.0	2,629,519	70,288	10,639,990
Mahitaji	5,956,814	2,087,357.8	1,091,778	281,938	9,417,888
Uhaba (-)/Ziada(+)	951,504	-1,055,493	1,537,741	-211,650	1,222,103
SSR (%)	**116**	**49**	**241**	**25**	**113**
Sinafaka	Mikunde	Ndizi	Muhogo	Viazi	Yasiyonafaka
Uzalishaji	2,135,522	1,392,970	2,643,915	1,612,852	7,785,260
Mahitaji	859,337	990,670	2,473,437	1,055,420	5,378,864
Uhaba (-)/Ziada(+)	1,276,185	402,300	170,478	557,433	2,406,396
SSR (%)	**249**	**141**	**107**	**153**	**145**
JUMLA	Nafaka	Yasiyonafaka			***JUMLA***
Uzalishaji	10,639,990	7,785,260			18,425,250
Mahitaji	9,417,888	5,378,864			14,796,751
Uhaba (-)/Ziada(+)	1,222,103	2,406,396			3,628,499
SSR (%)	**113**	**145**			**125**

Chanzo: Tathmini ya HYC 2021

4.7.1 Mahitaji ya Ngano ikilinganishwa na Uzalishaji

Tathmini ambazo zimekuwa zikifanyika hapa nchini, zimeendelea kubainisha uzalishaji wa kiwango kidogo cha ngano. Mahitaji ya ngano kwa majumbani na viwandani hapa nchini ni takribani tani 1, 000,000 kwa mwaka. Kupitia tathmini hii, jumla ya **tani 70,288** za ngano zinatarajiwa kuzalishwa ambapo kiasi hiki ni sawa na **asilimia 7** ya mahitaji ya ngano kwa mwaka 2021/2022. Kwakuwa kiasi kinachozalishwa hakikidhi mahitaji, nchi imeendelea kuagiza ngano kutoka nje kutoka nchi za Canada, India, Uturuki, Urusi, Argentina na Australia kama inavyoonekana kwenye **Jedwali Na.3**.

Jedwali Na. 3. Mtiririko wa Uagizaji wa Ngano kutoka Nje kwa Kipindi cha Miaka 3.

NCHI INAPOTOKA	JUNI 2018 - MEI 2019		JUNI 2019 - MEI 2020			JUNI 2020-MEI 2021			JUMLA
	Hard/grain wheat HS CODE 10019910	*Bulgur wheat HS CODE 19043000*	*Hard/grain wheat HS CODE 10019910*	*Bulgur wheat HS CODE 19043000*	*Buck wheat HS CODE 10081000*	*Hard/grain wheat HS CODE 10019910*	*Bulgur wheat HS CODE 19043000*	*Buck wheat HS CODE 10081000*	
CANADA	5,000.00	-							5,000.00
INDIA	6.27	-	5.36			1.60		116.67	129.90
UTURUKI	-	7.08		17.41			21.32		45.80
URUSI				40,000.00	10,000.00				50,000.00
ARGENTINA						8,960.00			8,960.00
AUSTRALIA						27,319.77			27,319.77
JUMLA		**5,013.35**			**50,022.77**			**36,419.36**	**91,455.47**

Chanzo: *Mamlaka ya Mapato Tanzania*

4.8 Mchango wa Uzalishaji wa Mazao ya Chakula

Matarajio ya uzalishaji wa mazao ya chakula katika msimu wa 2020/2021 unaonesha kuwa, mahindi yatachangia **asilimia 37.5**, mchele **asilimia 14.3**, muhogo **asilimia 14.3,** mikunde **asilimia 11.6** na mazao mengine yamechangia **asilimia 22.3** kwa pamoja ***Kielelezo Na.5:***

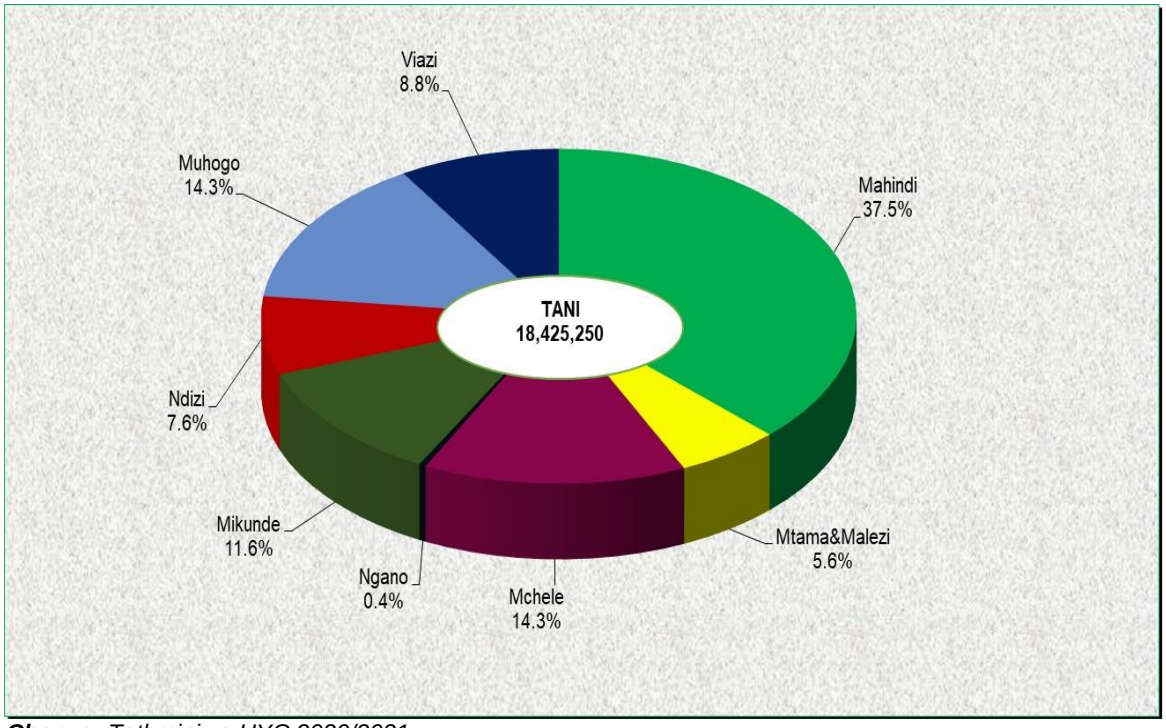

Chanzo: *Tathmini ya HYC 2020/2021*

Kielelezo Na: 5. Asilimia ya uzalishaji ya mazao makuu ya chakula nchini

4.9 Mtiririko wa viwango vya *SSR*

Kwa kuzingatia Kigezo cha Upimaji wa Uwiano wa Uzalishaji na Mahitaji (Self Sufficiency Ratio – SSR), kwa kipindi cha miaka 7 nchi imeendelea kuwa na viwango vya ziada kati ya **asilimia 120** na **126**. Katika mwaka 2021/2022 nchi inatarajia kuwa na **ziada** kwa uwiano wa **asilimia 125**

Kielelezo Na.6.

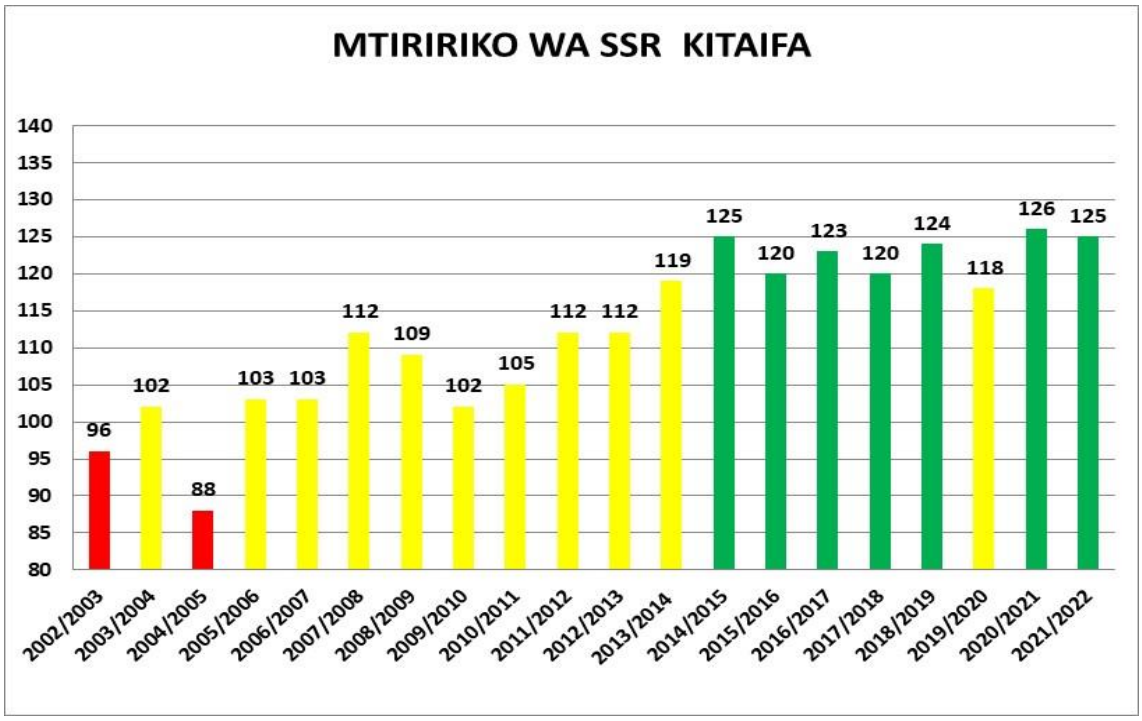

Chanzo: Tathmini za HYC – Wizara ya Kilimo

Kielelezo Na: 6**. Mtiririko wa Uwiano wa Uzalishaji na Mahitaji (SSR) Kuanzia Mwaka 2002/2003 hadi 2021/2022**

Ufunguo:

	Ziada: SSR ≥120
	Utoshelevu: SSR 100-119
	Upungufu: SSR≤100

4.10 Hali ya Uzalishaji wa Mazao ya Chakula na Viwango vya Uwiano (SSR) Kimkoa

Hali ya chakula inatarajiwa kuwa ya kiwango cha: **Ziada** kati ya **asilimia 240 na 120** katika mikoa **13** ambayo ni Ruvuma, Rukwa, Songwe, Katavi, Njombe, Mbeya, Kigoma, Iringa, Kagera, Morogoro, Geita, Manyara na Mtwara. **Utoshelevu** kati ya asilimia **119** na **104** kwenye mikoa **12** ya Pwani, Simiyu, Singida, Lindi, Tabora,

Shinyanga, Tanga, Mara, Kilimanjaro, Dodoma, Arusha na Mwanza na **Upungufu** kwa asilimia **1** katika mkoa wa Dar es Salaam **Jedwali Na.3, Kiambatisho Na.1 a, 1 b na 3.**

Jedwali Na: 3. Uwiano wa Uzalishaji na Mahitaji ya Mazao ya Chakula kwa Mwaka 2020/2021

Na.	Mkoa	Matarajio ya mazao ya Nafaka (Tani)				Matarajio Mazao yasiyo Nafaka (Tani)				Jumla ya Mavuno Yote (Tani)				Mkoa
		Mavuno	Mahitaji	Upungufu/ Ziada	Kiwango cha utoshelevu (Nafaka)	Mavuno	Mahitaji	Upungufu/Ziada	Kiwango cha utoshelevu (Yasiyonafaka)	Mavuno	Mahitaji	Upungufu/Ziada	Kiwango cha Kujitosheleza (Chakula)	
1	Ruvuma	998,550	395,067	603,483	253	343,190	163,361	179,829	210	1,341,740	558,428	783,312	240	Ruvuma
2	Rukwa	768,033	304,637	463,397	252	273,033	137,871	135,162	198	1,041,067	442,508	598,559	235	Rukwa
3	Songwe	595,429	266,272	329,157	224	248,418	128,090	120,328	194	843,847	394,363	449,484	214	Songwe
4	Katavi	268,286	135,802	132,484	198	165,541	72,627	92,913	228	433,827	208,430	225,397	208	Katavi
5	Njombe	280,960	151,281	129,679	186	175,863	74,445	101,418	236	456,824	225,726	231,097	202	Njombe
6	Mbeya	865,715	424,582	441,132	204	387,985	211,535	176,449	183	1,253,699	636,118	617,582	197	Mbeya
7	Kigoma	521,841	457,876	63,965	114	693,780	259,118	434,662	268	1,215,621	716,993	498,627	170	Kigoma
8	Iringa	322,132	195,654	126,479	165	149,358	107,380	41,977	139	471,490	303,034	168,456	156	Iringa
9	Kagera	166,194	493,869	-327,675	34	972,960	319,822	653,138	304	1,139,154	813,691	325,463	140	Kagera
10	Morogoro	770,966	462,926	308,040	167	202,542	260,189	-57,647	78	973,508	723,115	250,394	135	Morogoro
	Tanzania	10,639,990	9,417,888	1,222,103	113	7,785,260	5,378,864	2,406,396	145	18,425,250	14,796,751	3,628,499	125	Tanzania
11	Geita	358,897	355,825	3,072	101	340,944	214,134	126,810	159	699,841	569,959	129,882	123	Geita
12	Manyara	514,299	351,694	162,605	146	141,308	187,279	-45,971	75	655,608	538,974	116,634	122	Manyara
13	Mtwara	94,063	215,596	-121,533	44	323,845	132,985	190,861	244	417,908	348,581	69,327	120	Mtwara
14	Pwani	151,553	212,339	-60,786	71	248,513	125,778	122,736	198	400,066	338,116	61,950	118	Pwani
15	Simiyu	396,602	320,269	76,332	124	188,820	175,961	12,859	107	585,422	496,231	89,191	118	Simiyu
16	Singida	360,965	284,262	76,703	127	162,700	159,897	2,803	102	523,665	444,159	79,506	118	Singida
17	Lindi	156,983	156,702	281	100	128,185	88,055	40,130	146	285,168	244,756	40,411	117	Lindi
18	Tabora	573,624	495,425	78,199	116	318,469	281,291	37,178	113	892,093	776,716	115,377	115	Tabora
19	Shinyanga	356,427	303,065	53,362	118	189,499	175,402	14,097	108	545,926	478,468	67,459	114	Shinyanga
20	Tanga	356,666	412,656	-55,990	86	385,144	241,259	143,885	160	741,809	653,915	87,894	113	Tanga
21	Mara	257,306	347,875	-90,569	74	371,093	206,345	164,747	180	628,399	554,220	74,179	113	Mara
22	Kilimanjaro	265,727	315,848	-50,121	84	300,237	187,435	112,801	160	565,964	503,283	62,680	112	Kilimanjaro
23	Dodoma	455,012	401,948	53,064	113	260,499	237,736	22,764	110	715,512	639,684	75,828	112	Dodoma
24	Arusha	354,928	353,087	1,841	101	253,675	208,541	45,134	122	608,603	561,628	46,975	108	Arusha
25	Mwanza	428,014	567,924	-139,910	75	550,806	343,817	206,989	160	978,820	911,741	67,079	107	Mwanza
26	Dar es Salaam	818	1,035,405	-1,034,587	0	8,852	678,510	-669,658	1	9,670	1,713,915	-1,704,244	1	Dar es Salaam

Chanzo: *Tathmini ya HYC 2020/2021.*

* *Pamoja na kwamba Mkoa wa Dar es Salaam unaonesha upungufu, mkoa huu siyo wa uzalishaji.*

Ufunguo:

	Ziada: SSR ≥120
	Utoshelevu: SSR 100-119
	Upungufu: SSR≤100

4.11 Maeneo yenye Dalili za kuwa na Upungufu wa Chakula Nchini

Wakati hali ya chakula Kitaifa inatarajiwa kuwa ya kiwango cha **Ziada (SSR** ya **125),** Halmashauri **17** katika mikoa **8** ina maeneo yenye dalili za upungufu wa chakula kwa mwaka 2021/2022 katika vipindi tofauti. Upungufu huo umechangiwa na sababu mbalimbali ikiwemo mtawanyiko mbaya wa mvua, visumbufu vya mimea kama vile wanyama pori, ndege aina ya kwelea kwelea na viwavijeshi vamizi. Maeneo yanayotarajiwa kuwa na upungufu huo ni kama inavyoonekana katika **Jedwali Na.4.**

Jedwali Na: 4. Halmashauri zenye Maeneo yenye Dalili ya Upungufu wa Chakula kwa Mwaka 2021/2022

Na	Jina La Mkoa	Idadi ya Halmashauri	Jina la Halmashauri	Kipindi cha Upungufu
1	Tanga	6	Korogwe DC, Korogwe TC, Handeni DC, Handeni TC, Kilindi, Mkinga	Sept 2021-Machi 2022
2	Manyara	1	Mbulu DC	Des 2021 -Machi 2022
3	Arusha	2	Monduli, Longido	Okt 2021-Machi 2022
4	Kilimanjaro	2	Same, Mwanga	Okt 2021-Machi 2022
5	Mara	2	Rorya, Musoma DC	Okt 2021 - Feb 2022
6	Singida	2	Manyoni na Mkalama	Sept 2021-Machi 2022
7	Simiyu	1	Meatu	Jan 2022 -Machi 2022
8	Dodoma	1	Bahi	Sept 2021-Machi 2022
JUMLA = 8		**17**		

Chanzo: *Tathmini ya HYC 2020/2021*

NB: *Pamoja na kwamba Mkoa wa Dar es Salaam unaonesha upungufu, Halmashauri zake hazioneshwi katika jedwali hili kwa kuwa siyo mkoa wa uzalishaji. Mkoa huo unapokea vyakula kutoka katika mikoa mingine.*

**Tahadhari inatolewa dhidi ya upungufu wa chakula unaoweza kujitokeza katika maeneo hayo katika kipindi cha 2021/2022.*

SURA YA TANO

5.0 MWENENDO WA BEI KWA BAADHI YA MAZAO YA CHAKULA HADI KUFIKIA TAREHE 31 MEI, 2021

Hadi kufikia tarehe 31 Mei, 2021, upatikanaji wa chakula sokoni umeendelea kuwa mzuri ambapo bei za mazao ya chakula hususan mahindi, mchele na maharage zimeendelea kushuka ikilinganishwa na bei za mazao hayo katika kipindi kama hicho kwa mwaka 2020 **Kielelezo Na: 7.**

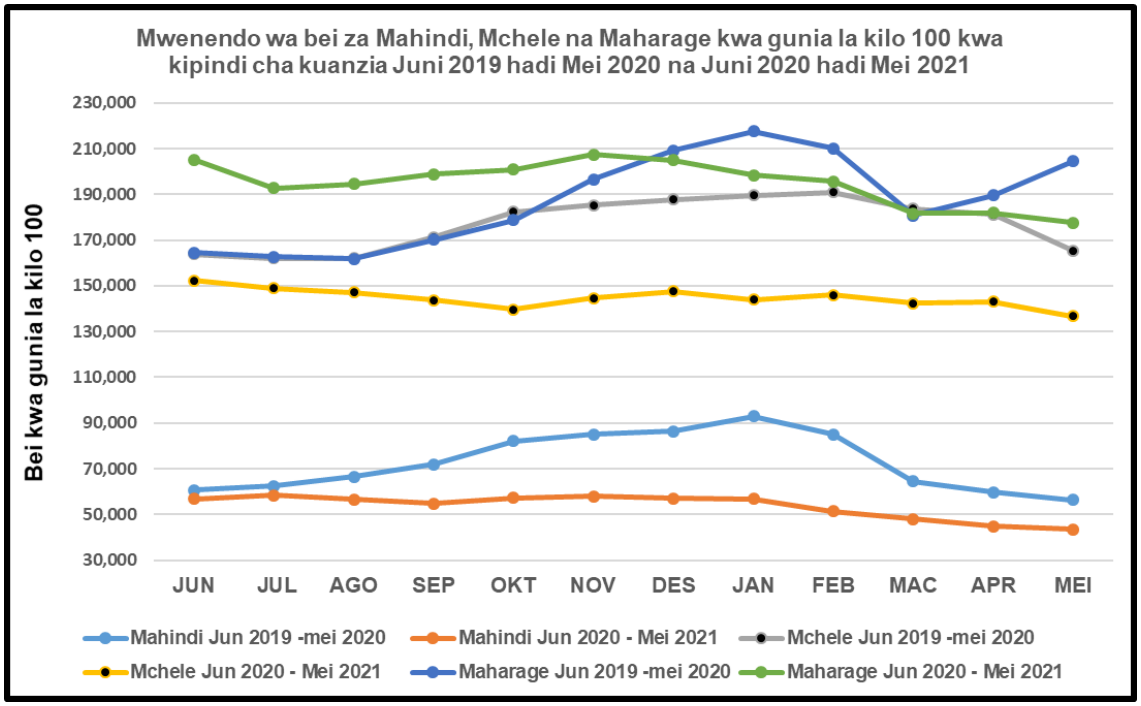

***Chanzo**:Wizara ya Viwanda na Biashara, 2020*

Kielelezo Na: 7. Mwenendo wa bei za mahindi, mchele na maharage kwa gunia la kilogramu 100 (Juni 2019-Mei 2021).

Mlinganisho wa bei za mazao haya umezingatia mwaka wa chakula husika ambapo katika uchambuzi huu miaka iliyozingatiwa ni Juni 2019 hadi Mei 2020 na Juni, 2020 hadi Mei, 2021. Kwa kuzingatia mlinganisho huo, bei ya wastani kwa mazao ya mahindi na mchele haijatofautiana sana. Bei ya wastani ya mahindi kwa gunia la kilogramu 100 kwa mwaka wa chakula 2019/2020 ilikuwa juu ikilinganishwa na mwaka wa chakula 2020/2021. Mfano, hadi kufikia mwezi Mei 2020, bei ya mahindi kwa gunia la kilogramu 100 ilikuwa **shilingi za kitanzania 56,355** ikilinganishwa na **shilingi za kitanzania 43,466 kwa mwezi Mei, 2021**.

Bei ya wastani ya mchele kwa gunia la kilogramu 100 kwa mwaka wa chakula 2019/2020 ilikuwa juu ikilinganishwa na mwaka wa chakula 2020/2021. Hadi kufikia, Mei 2020, bei ya mchele kwa gunia la kilogramu 100 ilikuwa **shilingi za kitanzania 165,294** ikilinganishwa na **shilingi za kitanzania 136,666 kwa mwezi Mei, 2021**.

Kwa ujumla, mwenendo wa bei ya maharage kwa kipindi cha kuanzia Juni, 2020 hadi Novemba, 2020 ilikuwa juu ikilinganishwa na bei ya kipindi kama hicho kwa mwaka 2019. Bei ya gunia la kilogramu 100 liliuzwa kuanzia **shilingi 205,234** mwezi Juni 2020 hadi **shilingi 207,382** mwezi Novemba 2020 ikilinganishwa na **shilingi 164,587** Juni 2019 hadi **shilingi 196,527** mwezi Novemba 2019. Hali hii ilichangiwa na mvua nyingi katika msimu wa uzalishaji wa 2019/2020 zilizosababisha zao hilo kuharibikia shambani na hivyo kuathiri uzalishaji wa zao hilo katika maeneo mengi ya nchi.

Aidha, kuanzia kipindi cha mwezi Desemba 2020 hadi Mei 2021, mwenendo wa bei ya maharage ulikuwa chini ikilinganishwa na bei ya kipindi kama hicho kwa mwaka 2019/2020. Hali hii ilichangiwa na uzalishaji mzuri wa maharage katika msimu wa vuli wa 2020.

Kutokana na mwelekeo mzuri wa uzalishaji wa mazao ya chakula ikiwemo mahindi, mchele na maharage, bei inatarajiwa kuendelea kushuka na hivyo kuimarisha utengamano wa upatikanaji wa chakula nchini.

SURA YA SITA

6.0 ATHARI ZA UGONJWA WA VIRUSI VYA KORONA (UVIKO-19) KATIKA UZALISHAJI WA MAZAO YA CHAKULA

Ugonjwa wa UVIKO umekuwa tishio kubwa katika shughuli mbalimbali za kiuchumi ikiwemo shughuli za uzalishaji na usafirishaji wa mazao ya chakula duniani. Ugonjwa huo unaweza kuleta athari hasi katika masuala ya usalama wa chakula nchini hususan katika ngazi ya kaya.

Taarifa mbalimbali zilizopatikana kutoka katika mikoa yote ya Tanzania bara, zimeonesha kuwa uzalishaji wa mazao ya chakula kwa msimu wa 2020/2021 haujaathiriwa na uwepo wa mlipuko wa ugonjwa huo hapa nchini. Hata hivyo, iwapo hali hii ya uwepo wa ugonjwa wa UVIKO-19 itaendelea katika nchi zinazozalisha pembejeo, shughuli za kilimo kwa msimu wa 2021/2022 zinaweza kuathiriwa katika upatikanaji wa pembejeo muhimu za kilimo kama vile mbegu, mbolea, viuatilifu na zana za kilimo. Hivyo basi, mikakati madhubuti inatakiwa ili kukabiliana na changamoto yoyote itakayoweza kujitokeza.

6.1 Mikakati ya Kuimarisha Uhakika wa Usalama wa Chakula katika kipindi cha UVIKO-19

(i) Kuboresha mifumo ya uhifadhi wa mazao ya chakula katika ngazi zote;

(ii) Kuimarisha mfumo wa stakabadhi za mazao ghalani ili kuongeza viwango vya mazao kupunguza uharibifu;

(iii) Kuendelea kuimarisha miundombinu ya umwagiliaji ili kuongeza upatikanaji wa chakula;

(iv) Kufanya maandalizi mapema ya ununuzi wa pembejeo za kilimo kwa ajili ya msimu wa uzalishaji wa 2021/2022;

(v) Kuendelea kuelimisha wananchi juu ya matumizi sahihi ya chakula katika ngazi ya kaya na;

(vi) Kuendelea kujenga mazingira rafiki na wezeshi ya usafirishaji wa mazao ya chakula na bidhaa zake kwenda nje ya nchi.

SURA YA SABA

7.0 CHANGAMOTO

Katika msimu wa uzalishaji 2020/2021, changamoto mbalimbali zilijitokeza na kusababisha kutofikiwa kwa malengo ya uzalishaji katika baadhi ya maeneo nchini. Changamoto hizo ni kama zilivyofafanuliwa hapo chini:

(i) Mvua kuchelewa kunyesha na kuisha mapema katika baadhi ya maeneo na hivyo kusababisha kupungua kwa uzalishaji hususan mazao ya nafaka;

(ii) Unyeshaji wa mvua juu ya kiwango uliosababisha kutokea kwa mafuriko na kutuama kwa maji katika baadhi ya maeneo hususan katika mikoa ya Kilimanjaro, Morogoro, Mbeya na Kagera. Hali hii imechangia kushuka kwa uzalishaji wa mazao hususan mpunga, jamii ya mikunde na mizizi katika maeneo hayo;

(iii) Kuongezeka kwa gharama za uzalishaji uliotokana na upotevu wa mbolea ardhini (leaching) katika baadhi ya maeneo;

(iv) Mvua za nje ya msimu zilisababisha uharibifu wa mazao yaliokuwa yamefikia hatua ya kukomaa hasa mpunga na maharage;

(v) Hali ya vipindi virefu vya ukosefu wa mvua ilisababisha kupungua kwa uzalishaji hasa katika baadhi ya maeneo ya mikoa ya Morogoro, Katavi, Lindi, Arusha, Tanga, Mara, Mtwara na Kilimanjaro;

(vi) Bei kubwa za pembejeo hasa mbolea na mbegu bora zimechangia kushuka kwa matumizi ya pembejeo na hivyo kuchangia kushuka kwa uzalishaji katika baadhi ya maeneo na;

(vii) Uvamizi wa visumbufu hususan batobato kali, kwelea kwelea, tembo, kiboko na nguruwe pori kwenye baadhi ya mashamba nchini.

SURA YA NANE

8.0 HITIMISHO NA USHAURI

Hali ya uzalishaji na upatikanaji wa mazao ya chakula nchini imeendelea kuwa nzuri katika kipindi cha zaidi ya miaka saba mfululizo kufuatia uzalishaji mzuri wa mazao ya chakula ikilinganishwa na mahitaji ya chakula nchini. Katika kipindi cha miaka ya chakula 2013/2014 na 2021/2022, nchi imekuwa na *SSR* kati ya asilimia **118** hadi **126** na imekuwa ikizalisha ziada kati ya tani **2,234,725** hadi tani **3,792,562.** Mafanikio hayo yanatokana na sababu mbalimbali ikiwemo hali ya hewa nzuri pamoja na usimamizi na utekelezaji mzuri wa sera na mikakati mbalimbali ya Serikali pamoja na wadau wengine wa masuala ya kilimo na usalama wa chakula.

Kwa mwaka wa uzalishaji 2020/2021, hali ya uzalishaji wa mazao ya chakula ni ya kuridhisha ambapo kwa mwaka wa chakula 2021/2022, nchi inatarajia kujitosheleza kwa **asilimia 125**. Kwa kuzingatia vigezo vya upimaji wa upatikanaji na mahitaji, kiwango hiki kinaashiria nchi itakuwa na **ziada**. Uzalishaji wa msimu huu haujatofautiana sana na msimu wa 2019/2020 ambapo kwa mwaka wa chakula wa 2020/2021 nchi ilifikia kiwango cha **asilimia 126**. Kutokana na matokeo ya Tathmini hii, ushauri ufuatao unapendekezwa: -

(i) Kuendelea kuboresha Mfumo wa Uratibu wa Mazao na Tahadhari ya Awali ili kuwezesha upatikanaji wa takwimu na taarifa sahihi za usalama wa chakula nchini kwa wakati;

(ii) Kuendelea kuwajengea uwezo wataalam wa kilimo katika ngazi ya Taifa, Mkoa na Halmashauri katika masuala ya takwimu za usalama wa chakula na kilimo;

(iii) Kuboresha na kuhuisha vituo vya mvua ili kupata takwimu za unyeshaji wa mvua katika maeneo ya kilimo;

(iv) Wananchi waendelee kuhamasishwa kuhifadhi chakula cha kutosha kwa ajili ya kaya zao;

(v) Ili kuongeza tija katika uzalishaji wa mazao ya kilimo, ruzuku iwekwe kwenye pembejeo ili kurahisisha upatikanaji na kuongeza matumizi sahihi;

(vi) Biashara ya mazao ya chakula ndani na nje ya nchi iendelee kwa kufuata sheria na taratibu zilizopo;

(vii) Wakala wa Taifa wa Hifadhi ya Chakula (NFRA), waanze ununuzi wa mazao mapema kwa ajili ya usalama wa chakula wa nchi;

(viii) Bodi ya Nafaka na Mazao Mchanganyiko (CPB), iongeze kasi ya kufungua vituo vipya vya uuzaji wa mazao ya chakula ndani na nje ya nchi;

(ix) Mamlaka za Mikoa na Halmashauri za pembezoni mwa nchi ziendelee kuimarisha udhibiti wa utoroshaji wa chakula nje ya nchi kupitia mipaka isiyo rasmi;

(x) Kuendelea kuimarisha mfumo wa upatikanaji na usambazaji wa pembejeo na zana za kilimo katika ngazi zote;

(xi) Kuendelea kuimarisha na kuongeza miundombinu ya umwagiliaji;

(xii) Kufanya maandalizi mapema ya ununuzi wa pembejeo za kilimo kwa ajili ya msimu wa uzalishaji wa 2021/2022;

(xiii) Wafanyabiashara waendelee kuhamasishwa kuwekeza katika viwanda vya kuchakata mazao ya chakula ili kuyaongezea thamani na kupata bei nzuri ndani na nje ya nchi na;

(xiv) Kuendelea kuhamasisha sekta binafsi kuwekeza katika ujenzi wa maghala katika ngazi zote.

VIAMBATISHO

Kiambatisho Na:1a. Tathmini ya Awali ya Uzalishaji (Tani) Mazao ya Nafaka Kimkoa kwa Msimu wa 2020/2021 kufikia tarehe 31 Mei, 2021

Tathmini ya Awali ya Uzalishaji (Tani) Kimkoa kwa Msimu wa 2020/2021 (Kufikia Tarehe 31 Mei 2021)

(Eneo (Hekta), Tija na Uzalishaji (Tani) kwa Hekta)

Nafaka

Mkoa	Mahindi			Mtama			Ulezi			Uwele			Mchele			Ngano			Shayiri			Jumla		Mkoa
	Eneo (Hekta)	Tija	Uzalishaji (Tani)	Eneo (Hekta)	Tija	Uzalishaji (Tani)	Eneo (Hekta)	Tija	Uzalishaji (Tani)	Eneo (Hekta)	Tija	Uzalishaji (Tani)	Eneo (Hekta)	Tija	Uzalishaji (Tani)	Eneo (Hekta)	Tija	Uzalishaji (Tani)	Eneo (Hekta)	Tija	Uzalishaji (Tani)	Eneo (Hekta)	Uzalishaji (Tani)	
Arusha	122,974	1.6	196,758	23,613	0.8	19,339	534	1.4	739				52,847	2.4	126,833	4,000	2.8	11,259	3,760	1.8	6,642	207,728	361,570	Arusha
Pwani	73,980	1.4	103,571	2,743	1.7	4,653							33,330	1.3	43,328							110,052	151,553	Pwani
Dar es Salaam	388	1.0	388										538	0.8	430							926	818	Dar es Salaam
Dodoma	125,858	1.0	125,858	169,992	1.1	185,414	4,012	1.0	3,820	118,442	1.1	125,846	5,213	2.7	14,075							423,517	455,012	Dodoma
Iringa	130,008	2.0	260,016	7,414	0.7	5,133	3,627	1.0	3,688				17,577	2.8	49,214	1,802	2.3	4,081				160,427	322,132	Iringa
Njombe	127,578	2.0	255,156	1,301	1.2	1,549	1,605	1.2	1,922				904	2.0	1,808	11,807	1.7	20,525				143,195	280,960	Njombe
Kagera	93,765	1.4	131,271	9,789	1.1	10,480	2,498	1.2	2,931	452	1.0	456	19,142	1.1	21,056							125,646	166,194	Kagera
Kigoma	215,754	2.1	453,083	5,230	2.5	13,320	600	1.6	969				27,234	2.0	54,468							248,817	521,841	Kigoma
Kilimanjaro	106,726	2.1	224,124	663	0.7	449	529	1.0	523				13,489	2.7	36,420	1,087	3.9	4,211	1,610	2.0	3,220	124,103	268,947	Kilimanjaro
Lindi	90,665	1.2	108,798	29,719	1.1	32,186							22,856	0.7	15,999							143,240	156,983	Lindi
Manyara	270,694	1.7	460,180	13,213	1.7	22,396	4,065	1.5	5,977	1,138	1.4	1,596	6,578	2.2	14,472	7,115	1.4	9,679	86	2.0	172	302,889	514,471	Manyara
Mara	88,680	1.7	150,756	57,010	1.5	85,553	5,400	0.7	3,644	686	0.9	639	11,143	1.5	16,715							162,919	257,306	Mara
Mbeya	205,831	2.7	555,744	4,401		11,012	1,152		1,226				87,604	3.3	289,093	4,446		8,640				303,434	865,715	Mbeya
Songwe	178,289	2.5	445,723	29,160		39,033	8,393		13,581	650		1,020	38,277	2.5	95,693	393		380				255,162	595,429	Songwe
Morogoro	100,567	1.6	160,907	14,778	0.9	13,394	100	0.8	76	141	1.2	169	295,257	2.0	596,420							410,843	770,966	Morogoro
Mtwara	54,578	1.1	60,036	15,748	1.0	15,115	439	0.7	324				26,554	0.7	18,588							97,319	94,063	Mtwara
Mwanza	109,868	1.7	186,776	16,349	1.2	19,138	26	0.7	18	3,078	1.4	4,260	108,911	2.0	217,822							238,232	428,014	Mwanza
Geita	99,543	1.7	169,223	7,200	1.0	7,514	413	0.9	386	1,032	1.2	1,189	106,227	1.7	180,585							214,413	358,897	Geita
Rukwa	256,503	2.5	641,258	9,230	1.2	11,040	17,785	1.2	20,850	7	1.1	8	41,282	2.1	86,692	4,900	1.7	8,185				329,706	768,033	Rukwa
Katavi	58,910	1.7	100,147	860	1.3	1,114	103	1.2	120	19	0.9	17	72,560	2.3	166,888							132,452	268,286	Katavi
Ruvuma	290,488	3.2	929,560	875	1.0	859	7,000	0.8	5,928				51,652	1.1	58,874	2,782	1.2	3,328				352,796	998,550	Ruvuma
Shinyanga	91,764	1.4	128,470	27,177	1.5	41,530				10,614	1.1	11,447	116,654	1.5	174,981							246,209	356,427	Shinyanga
Simiyu	187,055	1.3	243,172	62,157	1.3	81,340				1,200	0.8	999	59,242	1.2	71,090							309,655	396,602	Simiyu
Singida	179,453	1.1	197,398	71,840	1.2	88,607	9,968	1.7	16,539	40,621	1.1	45,013	11,173	1.2	13,408							313,055	360,965	Singida
Tabora	200,614	1.5	300,920	22,137	1.4	31,884	148	0.8	113				114,622	2.1	240,706							337,520	573,624	Tabora
Tanga	265,855	1.2	319,025	12,082	1.1	13,780	-			-			10,374	2.3	23,860							288,311	356,666	Tanga
Jumla	**3,726,386**	**1.7**	**6,908,318**	**614,681**	**1.2**	**755,832**	**68,395**	**1.1**	**83,374**	**178,079**	**1.1**	**192,659**	**1,351,239**	**1.9**	**2,629,519**	**38,331**	**2.1**	**70,288**	**5,456**	**1.9**	**10,034**	**5,982,567**	**10,639,990**	**Jumla**

Chanzo: *Tathmini ya HYC 2020/2021*

Kiambatisho Na:1b. Tathmini ya Awali ya Uzalishaji (Tani) Mazao ya Yasiyonafaka Kimkoa kwa Msimu wa 2020/2021 kufikia tarehe 31 Mei,2021

Kiambatisho Na.1b Tathmini ya Awali ya Uzalishaji (Tani) Kimkoa kwa Msimu wa Mwaka 2020/2021 (Kufikia Tarehe 31/Mei/ 2021)

(Eneo(Hekta), Tija na Uzalishaji (Tani) Tani kwa Hekta)

Tathmini ya Awali - Uzalishaji wa Mazao ya Chakula - Yasiyo Nafaka Msimu 2020/2021 - (Hadi Kufikia 31 Mei, 2021)

Na.	MKOA	Maharage			Mbaazi			Kunde			Karanga			Njegere			Njugu Mawe			Mhogo			Ndizi			Viazi Vitamu			Viazi Mviringo			Dengu			Uzalishaji (Tani) Sinafaka		Jumla Eneo(Hekta) Nafaka na Yasiyonafaka	Jumla Uzalishaji (Tani)	Mkoa
		Eneo(Hekta)	Tija	Uzalishaji (Tani)	Eneo(Hekta)	Tija	Uzalishaji (Tani)	Eneo(Hekta)	Tija	Uzalishaji (Tani)	Eneo(Hekta)	Tija	Uzalishaji (Tani)	Eneo(Hekta)	Tija	Uzalishaji (Tani)	Eneo(Hekta)	Tija	Uzalishaji (Tani)	Eneo(Hekta)	Tija	Uzalishaji (Tani)	Eneo(Hekta)	Tija	Uzalishaji (Tani)	Eneo(Hekta)	Tija	Uzalishaji (Tani)	Eneo(Hekta)	Tija	Uzalishaji (Tani)	Eneo(Hekta)	Tija	Uzalishaji (Tani)	Eneo(Hekta)	Uzalishaji (Tani)			
1	Arusha	40,370	1.4	56,518	16,827	1.2	20,759	253	0.6	155				3,494	1.0	3,378				1,765	1.5	2,648	45,168	3.6	162,605	2,453	1.6	3,925	2,305	1.6	3,688	885	0.8	740	113,510	253,675	321,238	615,245	Arusha
2	Pwani	51	0.8	41	3,385	1.0	3,267	7,098	1.3	8,965				299	0.5	144	6	0.9	5	61,255	3.6	220,517	2,585	2.3	5,945	5,350	1.8	9,630		1.8					80,028	248,513	190,080	400,066	Pwani
3	Dar es Salaam				4	1.0	4	172	0.5	89										720	3.5	2,520	1,172	3.6	4,219	505	4.0	2,020		4.0					2,573	8,852	3,499	9,670	Dar es Salaam
4	Dodoma	12,245	1.1	13,470	30,666	0.9	28,938	16,500	0.9	15,660	53,354	1.3	68,735				24,472	1.3	30,775	25,573	2.7	69,046				16,752	1.9	31,828	1,076	1.9	2,044				180,658	260,499	604,175	715,512	Dodoma
5	Iringa	81,544	1.2	97,853				2,036	1.2	2,419	3,103	1.2	3,646				26	1.5	39	472	3.5	1,651	118	4.5	531	4,045	3.1	12,540	9,886	3.1	30,678				101,240	149,358	261,667	471,490	Iringa
6	Njombe	39,839	0.9	35,855				7,500	0.9	6,598	6,301	1.0	6,215				13	1.5	20	6,984	2.1	14,667	635	4.0	2,540	4,386	2.2	9,648	50,160	2.0	100,321				115,818	175,863	259,013	456,824	Njombe
7	Kagera	119,315	1.0	119,315				52	0.7	36	13,809	1.1	15,340				2,500	0.8	1,916	75,148	2.2	165,326	125,460	4.9	614,754	19,644	2.0	39,288	8,492	2.0	16,984				364,220	972,960	489,866	1,139,154	Kagera
8	Kigoma	110,912	1.0	110,912	4,714	0.6	2,689	218	0.7	160	7,453	1.0	7,587	160	0.5	80	2,832	1.4	3,989	181,221	2.2	398,686	27,091	4.8	130,037	15,411	2.4	36,986	805	3.3	2,655				350,816	683,780	599,633	1,215,821	Kigoma
9	Kilimanjaro	45,140	1.4	63,196	541	1.9	1,037	938	0.3	266	1,252	1.5	1,906	793	0.8	636				3,753	2.4	9,008	61,251	3.5	214,379	678	2.4	1,626	3,410	2.4	8,184				117,755	300,237	241,858	569,164	Kilimanjaro
10	Lindi		0.8		19,147	0.8	15,312	15,298	0.8	12,219										42,129	2.2	92,684				3,623	2.2	7,971		2.2					80,197	128,185	223,457	285,168	Lindi
11	Manyara	87,683	1.0	87,683	22,732	0.8	19,118	1,384	0.8	1,047	1,966	0.8	1,592	3,481	0.7	2,515				2,530	2.5	6,325	1,495	4.1	6,130	2,402	2.2	5,284	5,279	2.2	11,614	12,008	0.8	9,467	140,980	141,308	443,849	655,780	Manyara
12	Mara	13,899	0.9	12,509				412	1.1	452	1,126	0.9	965				166	1.1	180	62,326	4.0	249,305	4,239	4.0	16,956	44,769	2.0	89,538	594	2.0	1,188	2,644	0.7	1,972	130,175	371,093	293,094	628,399	Mara
13	Mbeya	46,273	1.5	69,410	506	0.9	471	1,718	1.1	1,845	22,792	1.1	25,245	615	1.0	591	2,929	1.3	3,862	11,269	4.4	49,584	23,865	4.5	107,393	9,636	3.8	36,617	29,053	3.2	92,969				148,656	387,985	452,090	1,253,698	Mbeya
14	Songwe	65,224	1.3	84,791				450	0.4	170	20,567	1.3	26,885				3	0.7	2	30,716	2.2	67,580	6,120	4.0	24,480	13,468	2.8	37,710	2,720	2.5	6,800				139,270	246,418	394,432	843,847	Songwe
15	Morogoro	14,609	1.1	16,070	11,605	1.0	11,629	9,068	1.0	9,130	2,279	1.3	2,915	1,458	2.0	2,864				30,907	2.9	89,631	10,538	3.0	31,615	18,812	2.0	37,625	409	2.6	1,064				99,686	202,542	510,529	973,508	Morogoro
16	Mtwara	264	0.8	211	23,387	1.1	24,900	22,228	1.2	27,091				15,462	0.9	14,501	14,447	1.1	16,341	107,949	2.0	215,898	240	2.2	528	16,250	1.5	24,375		1.5					200,227	323,845	297,546	417,908	Mtwara
17	Mwanza	21,000	1.3	27,300				7,794	1.0	7,909	11,656	1.1	12,814	17,609	0.8	14,312	963	0.7	711	66,340	2.3	152,582	732	4.0	2,928	110,750	3.0	332,250		3.0		7,703	0.7	5,492	244,547	550,806	482,779	978,820	Mwanza
18	Geita	64,133	1.2	76,960				5,378	0.9	5,026	12,023	1.6	18,718	1,308	1.2	1,535				79,131	2.0	158,262	676	1.4	919	66,266	1.2	79,522		1.6		2,644	0.1	384	231,561	340,944	445,974	699,841	Geita
19	Rukwa	120,432	1.0	120,432	267	1.2	320	20	1.0	20	24,036	1.1	27,224							24,574	3.0	73,722	382	2.7	1,032	2,649	3.4	9,008	12,140	3.4	41,276				184,500	273,033	514,207	1,041,067	Rukwa
20	Katavi	17,322	1.1	19,055				369	1.7	621	23,381	1.3	31,306	56	1.3	73				19,641	3.0	58,923	138	3.3	455	17,753	3.1	55,034	24	3.1	74				78,684	165,541	211,136	433,827	Katavi
21	Ruvuma	47,660	1.5	71,490	2,084	1.1	2,306	2,084	1.1	2,306	6,352	0.9	5,511	637	0.7	455	110	1.2	127	78,437	2.4	188,249	5,657	5.1	28,851	13,999	3.1	43,396	161	3.1	498				157,180	345,190	509,976	1,341,740	Ruvuma
22	Shinyanga	12,741	1.0	12,741				2,678	1.1	3,016	42,200	0.9	39,609	45,727	0.3	12,736	841	0.8	662	18,875	1.4	26,424				58,819	1.6	94,111		1.6					181,982	189,499	428,090	545,926	Shinyanga
23	Simiyu	10,220	1.0	10,220	5,139	0.7	3,479	17,569	0.9	15,186	20,975	0.8	16,328	61,966	1.0	59,152	167	0.6	100	8,699	1.1	9,569				67,986	1.1	74,787		1.1		14,976	0.4	6,578	207,699	188,820	517,353	585,422	Simiyu
24	Singida	15,701	1.0	15,701	962	1.4	1,341	3,616	1.0	3,543	14,184	1.2	17,093				1,365	1.1	1,549	10,842	2.1	22,766				38,732	2.6	100,704		3.2					85,402	162,700	396,457	523,665	Singida
25	Tabora	21,005	0.9	18,905	1,341	0.8	1,126	10,883	0.7	7,656	87,777	1.2	107,189	8,390	0.7	5,908	7,649	1.0	7,272	55,442	1.5	83,163				67,116	1.3	87,251		1.3		1,829	0.8	1,399	261,432	318,469	598,952	892,093	Tabora
26	Tanga	71,273	1.0	71,273				54,271	0.4	20,119	203	0.5	102	9,362	1.2	11,657				107,568	2.0	215,177	15,281	2.4	36,675	4,746	1.2	5,695	20,372	1.2	24,446				283,096	385,144	571,407	741,809	Tanga
	Jumla	1,078,655	1.1	1,211,909	143,328	1.0	136,696	169,987	0.9	151,706	376,588	1.1	437,124	170,808	0.9	130,536	58,467	1.1	67,550	1,114,289	2.5	2,643,915	332,843	3.6	1,392,970	627,004	2.3	1,268,369	146,896	2.3	344,483	42,689	0.6	26,022	4,239,083	7,785,260	10,264,339	18,425,250	Jumla

Chanzo: *Tathmini ya HYC 2020/2021*

Kiambatisho Na:2. Kiwango cha mvua na mtawanyiko wake kwa kila mwezi katika msimu wa mvua 2020/2021.

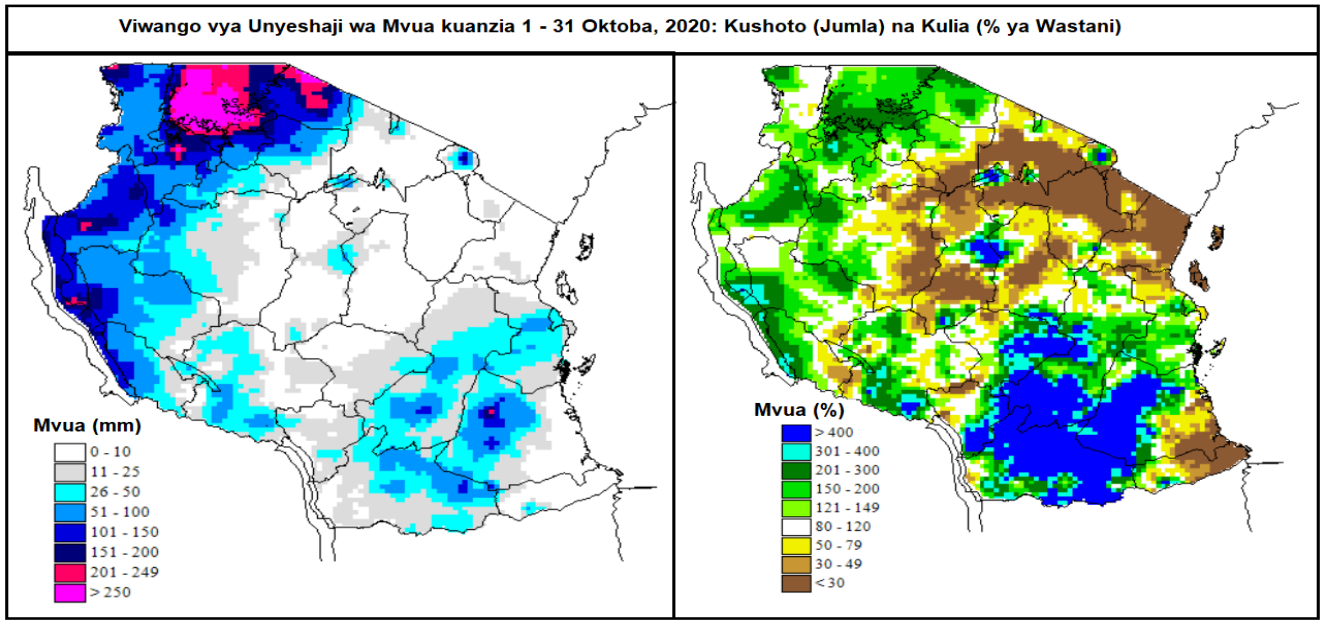

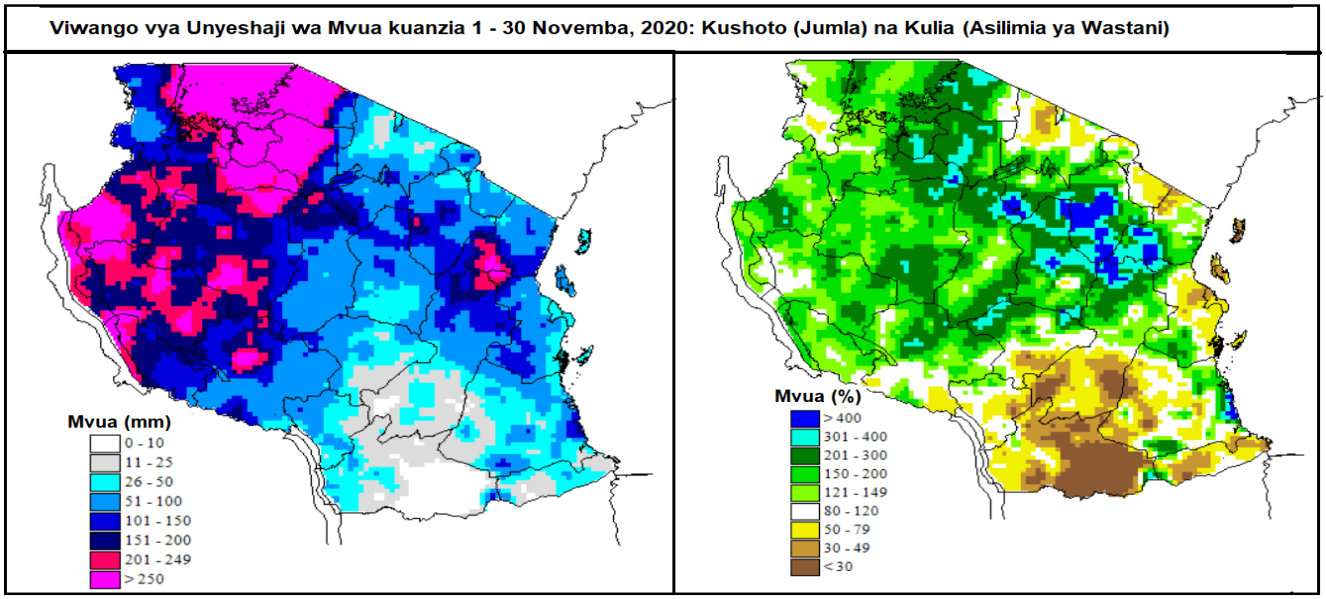

Viwango vya Unyeshaji wa Mvua kuanzia 1 - 31 Desemba, 2020: Kushoto (Jumla) na Kulia (Asilimia ya Wastani)

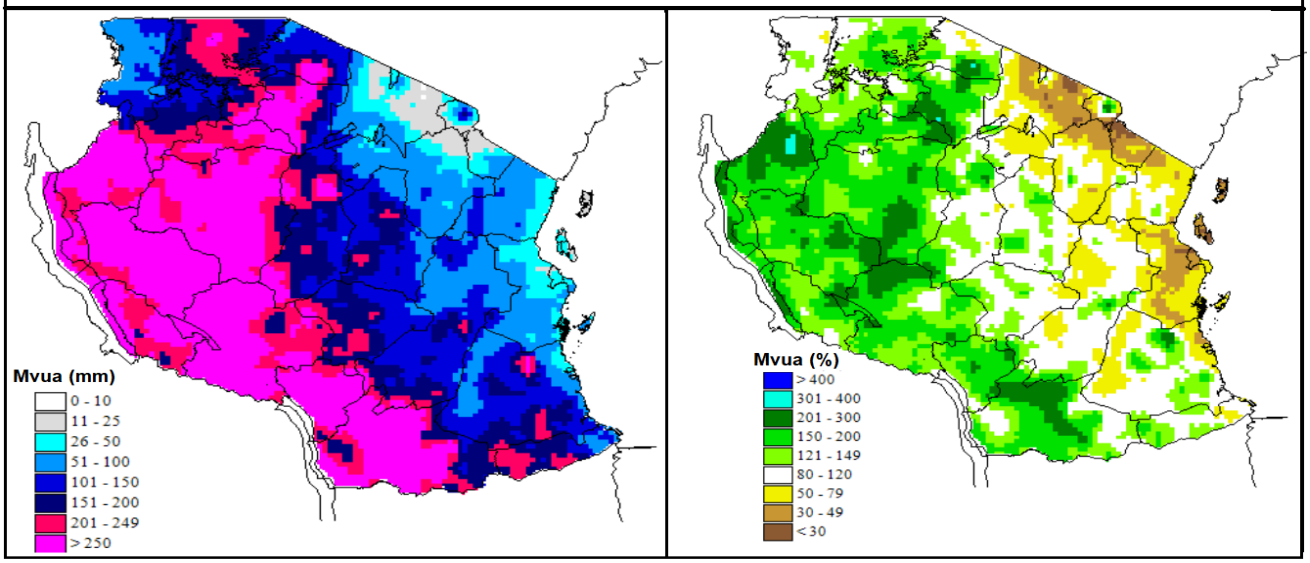

Viwango vya unyeshaji wa Mvua kuanzia 1 - 31 Januari, 2021: Kushoto (Jumla) na Kulia (% ya Wastani)

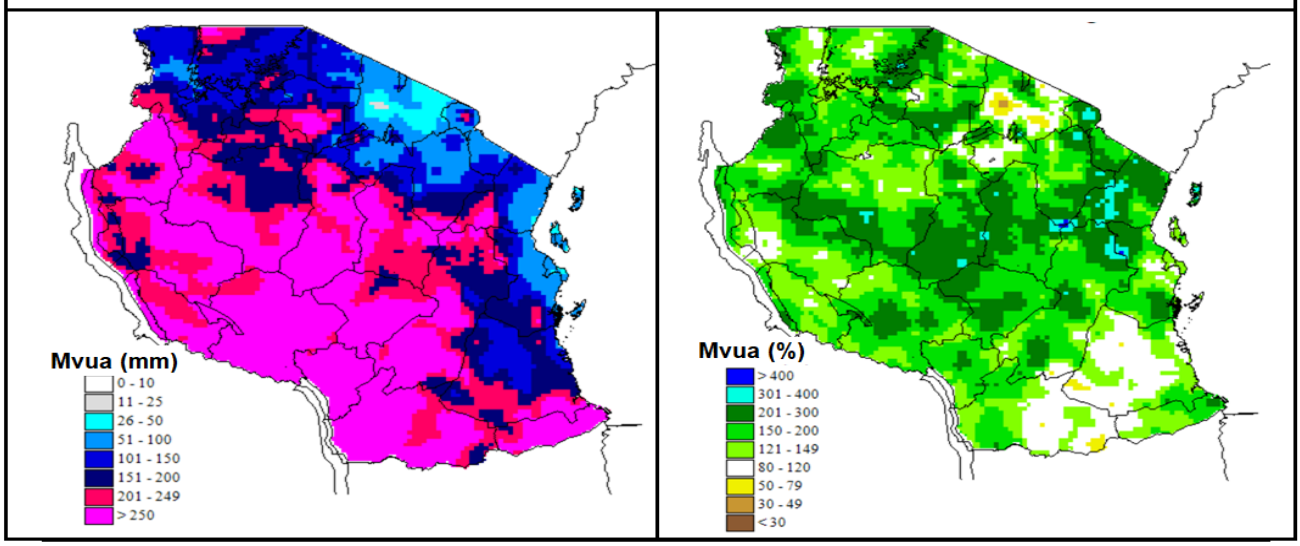

Viwango vya unyeshaji wa Mvua kuanzia1 - 28 Februari, 2021: Kushoto (Jumla) na Kulia (% ya Wastani)

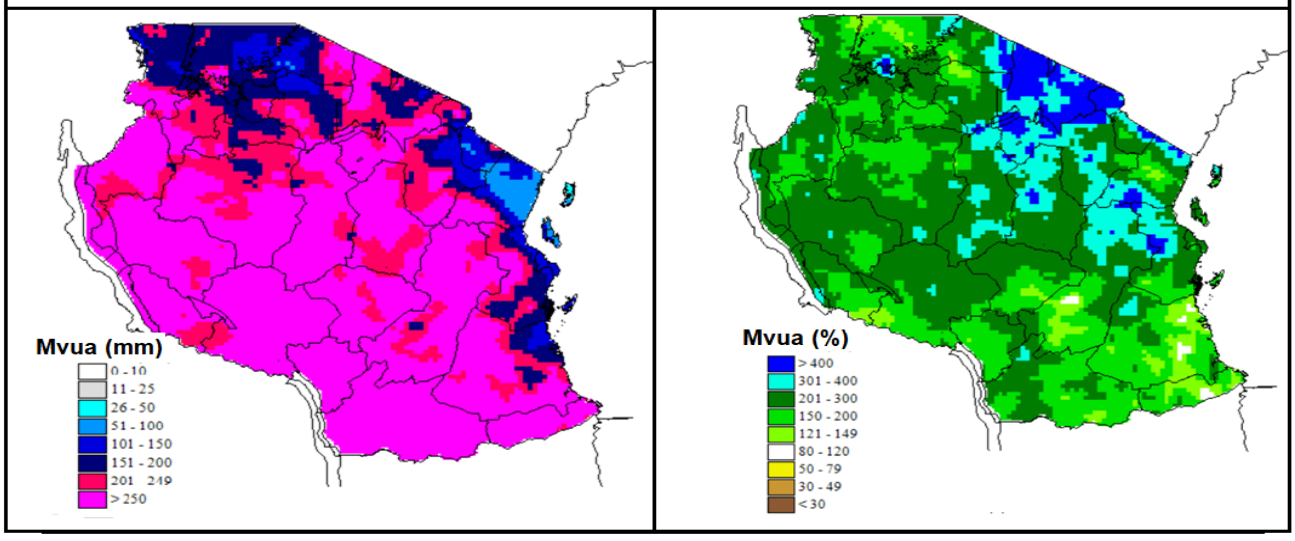

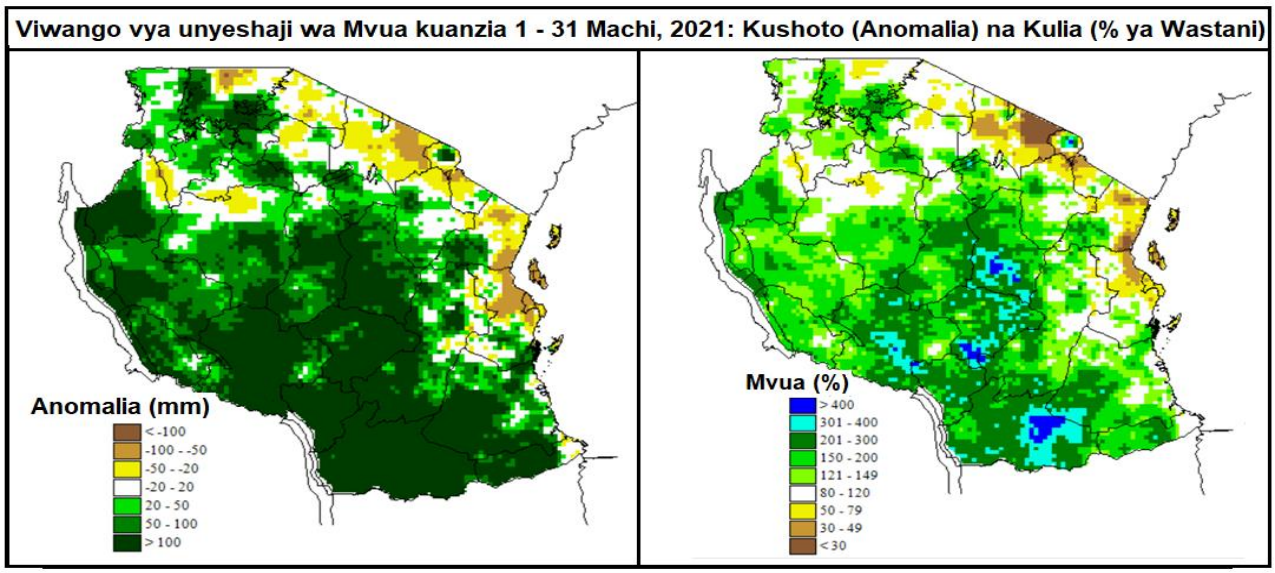

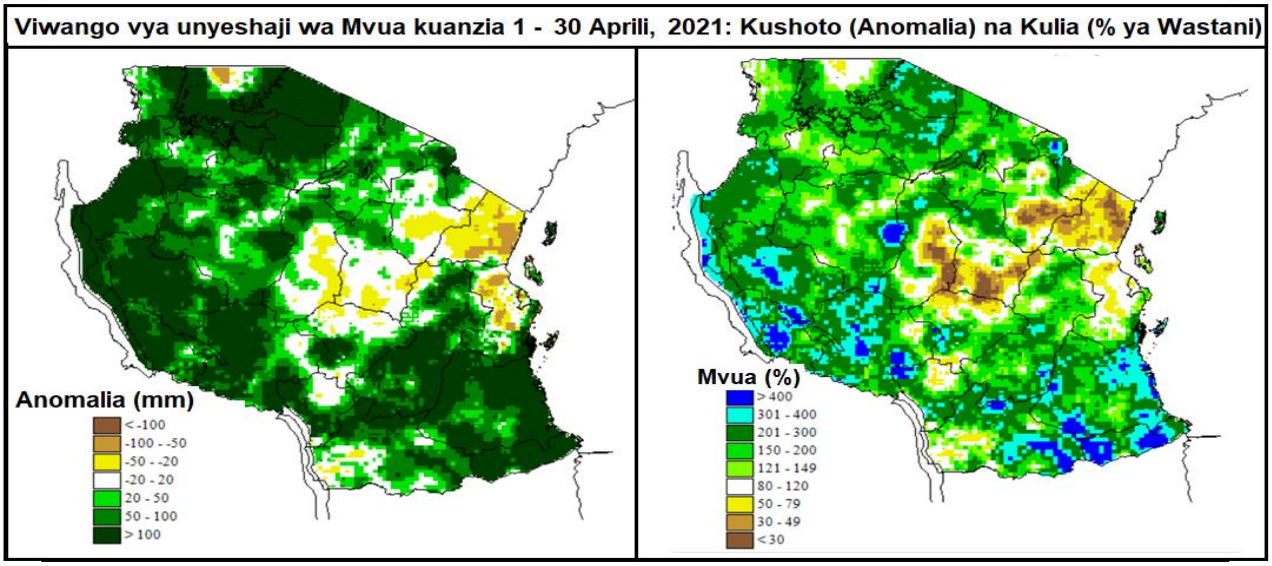

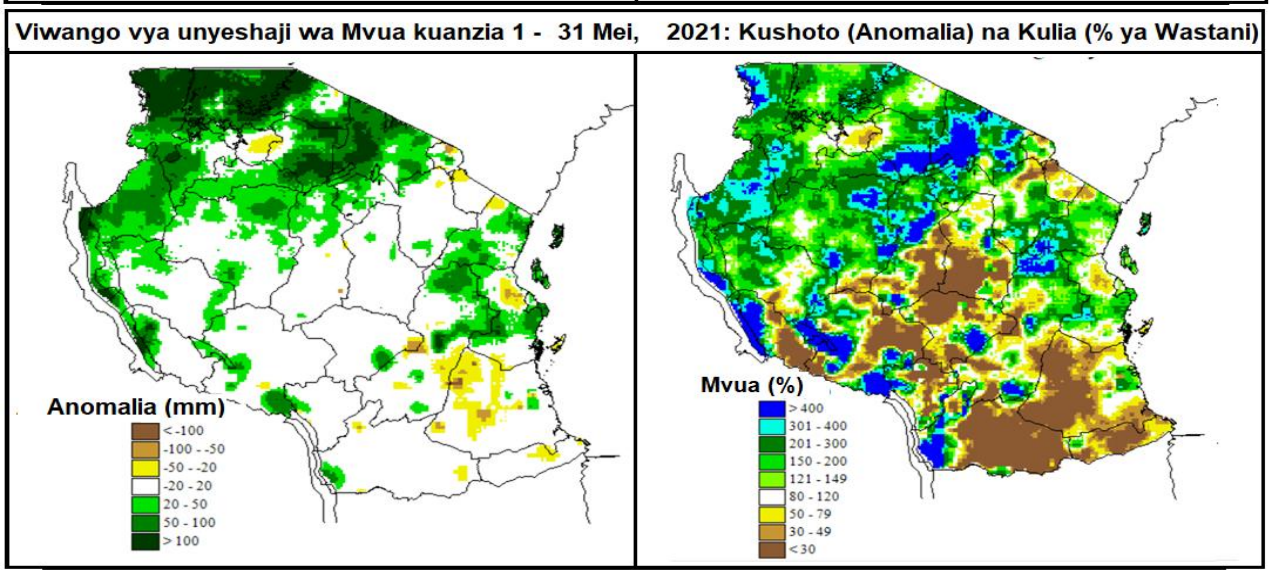

Chanzo: *TMA, GeoWRSI 2020/2021*

Kiambatisho Na:3. Kiwango cha Uwiano wa Uzalishaji na Mahitaji ya Chakula (SSR) Msimu wa 2020/2021

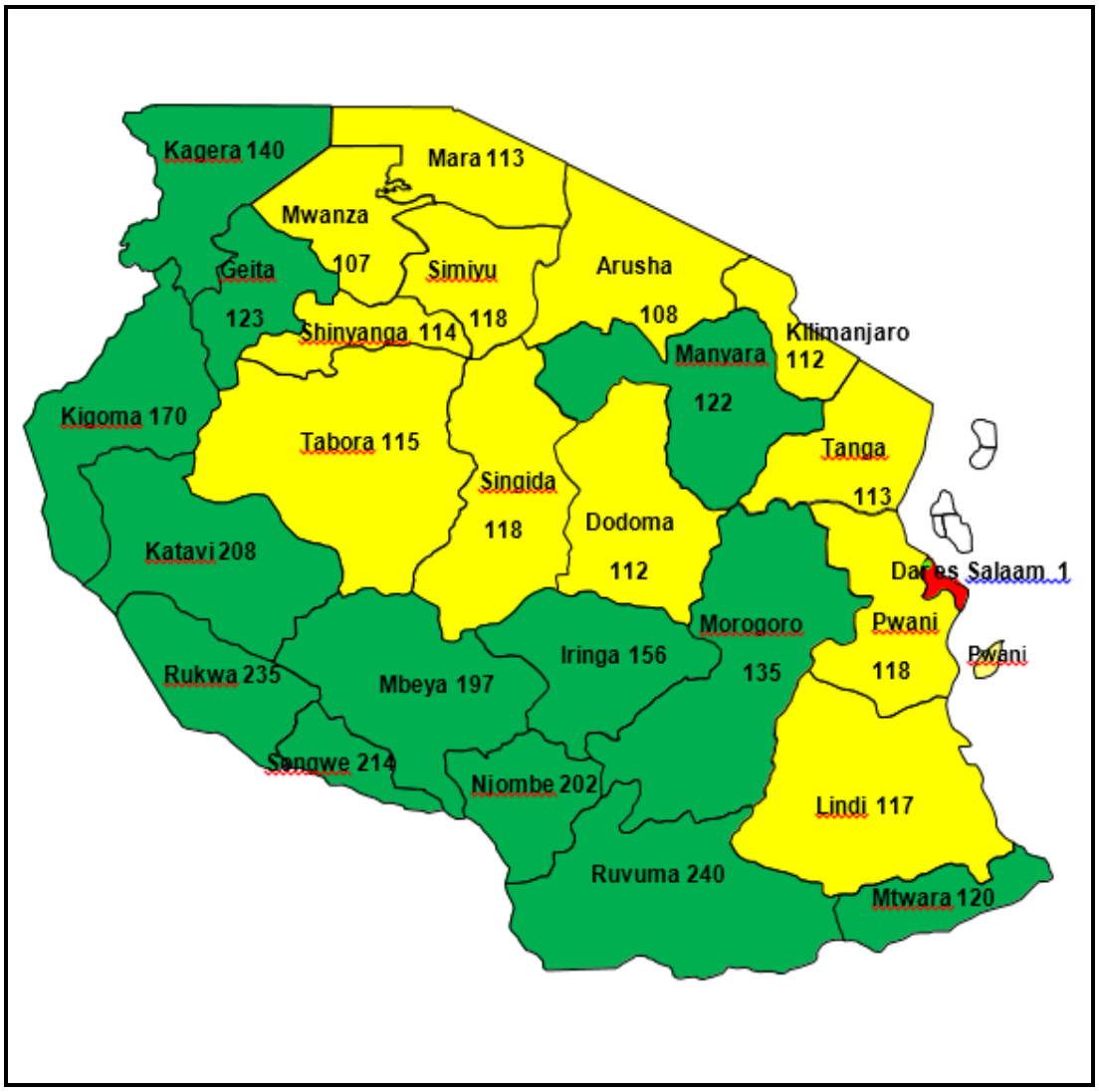

Chanzo: *Tathmini ya Awali ya Uzalishaji wa Mazao ya Chakula Msimu wa 2019/2020 na Upatikanaji wa Chakula kwa Mwaka 2020/2021.*